

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Turismiosakond

Silva-Sille Silgu

**SEENIORIDELE SUUNATUD REKREATIIVSETE
TEGEVUSTE ARENDAMINE PÄRNUMAA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Marika Kose, MSc

Kaasjuhendaja: Tatjana Koor, MSc

Pärnu 2017

Soovitan suunata kaitsmisele
(juhendaja allkiri)

.....
(kaasjuhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud "....." a.

TÜ Pärnu kolledži turismiosakonna juhataja

.....
(osakonna juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....
(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1.Rekreatiivsete tegevuste arendamine seniorturistidele.....	7
1.1. Rekreatsiooni mõiste selgitused, tegelemise põhjused ning mõjud tegijale	7
1.2. Seenioride reisimotivatsioon ja -vajadused.....	11
1.3. Rekreatiivsete tegevuste arendamine seenioridele.....	14
2. Pärnumaa seenioride rekreatiivsete huvide väljaselgitamise uuring.....	20
2.1. Uurimisprotsessi kirjeldus.....	20
2.2. Uuringu tulemuste analüüs.....	22
2.3. Järeldused ja ettepanekud.....	37
Kokkuvõte	44
Viidatud allikad.....	48
Lisad	
Lisa 1. Uuringu ankeet	53
<i>Summary</i>	58

SISSEJUHATUS

Vanemaealiste osakaal rahvastikus suureneb maailmas iga aastaga. 2015. aastal oli maailmas enam kui 905 miljonit üle 60 aastast inimest. Nende arv kasvab aastaks 2030 umbes 1,4 miljardini ning uueks sajandiks on üle 60 aastaseid rohkem kui kolm miljardit. Kõige rohkem sellesse vanusegruppi kuuluvaid inimesi elab Euroopas, kus nad moodustavad 24% elanikkonnast. Lisaks eakate arvule kasvab ka nende keskmine eluiga. Aastaks 2050 on see tõusnud 77 eluaastale ning uuel sajandil 83 eluaastale. (United Nations ..., 2015, lk 28–29) Senioride tervis ning füüsiline heaolu on võrreldes varasemaga oluliselt paranenud ning nad soovivad seda võimalikult kaua säilitada. Sellele aitab kaasa reisimine ja rekreatsioon, mis teeb senioridest olulise sihtrühma turismimajandusele (Sniadek, 2006, lk 103). Rahvusvaheline Turismiorganisatsioon (UNWTO – *United Nations World Travel Organization*) andmetel oli üle poolte 2015. aastal saabunud rahvusvaheliste reisijate reisieesmärk puhkus (*holidays*), rekreatsioon (*recreation*) ja vaba aeg (*leisure*) (UNWTO, 2016, lk 4).

Nagu maailmas, kasvab ka Eestis senioride arv. 2040. aastal on üle 65 aastaste osakaal Eesti rahvastikus 27,6% võrreldes 2013. aasta 18% (Statistikaamet, 2014). 2016. aastal elas Eestis kokku 422 563 üle 55 aastast inimest. Sellest Pärnumaal elab 2016. aasta seisuga kokku 23 878 üle 55 aastast seniori, moodustades nii 32% Pärnumaa elanikkonnast. (Statistikaamet, *s.a.a*) See ühtlasi tähendab, et aina rohkem peab turismimajanduses arvestama senioride ning nende vajadustega. Aastal 2014 ööbisid seniorturistid Euroopas kokku 1,2 miljardit ööd. Võrreldes erinevas vanusegruppides eurooplaste ööbimisi, siis saab öelda, et turistid vanuses 65+ moodustasid sellest kõige suurema osa (20%). (EUROSTAT, 2016)

Euroopa Komisjoni arvates peab seenioridele rohkem looma uusi ja innovaatilisi tooteid. Tänapäeva seenioridel on suurem tarbimisharjumus ning võrreldes nende eelkäijatega, on neil parem informatsiooni kättesaadavus. Selle tõttu on nad rohkem huvitatud just neile suunatud toodetest ning teenustest. Pakkujad peavad oma toote väljamõtlemisel arvestama seenioride vajaduste ja soovidega. Seejuures peaksid uued vanemaealistele suunatud tooted ja teenused olema jätkusuutlikud, hõlmama endas kohalikke tooteid, loodust ning kultuuri, aitama kaasa kohalikule majandusele ja heaolule. (European Commission, 2014)

Sellest tulenevalt on aktuaalne arendada seenioridele senisest enam mitmekülgseid ning atraktiivseid võimalusi, mis on kohandatud vastavalt nende vajadustele. Lõputöö probleemküsimus aitab välja selgitada, missuguseid rekreatiivseid tegevusi on võimalik arendada seniorturistidele. Töö eesmärgiks on teoreetiliste allikate kui ka uuringu tulemuste põhjal anda soovitusi Pärnumaa turismiasjalistele rekreatiivsete tegevuste arendamiseks seenioridele. Turismiasjaliste all on mõeldud turismimajandusega seotud ettevõtteid kui ka kolmanda sektori organisatsioone. Uurimisküsimusega soovitakse teada missugustest rekreatiivsetest tegevustest on huvitatud Pärnumaa seeniorid? Lõputöö eesmärgi täitmiseks on püstitatud uurimisülesanded:

- teoreetiliste allikate põhjal anda ülevaade rekreatsioonist, seniorturistidest ning seenioridele rekreatiivsete teenuste arendamisest;
- koostada ja läbi viia küsitlus Pärnumaal elavate seenioride seas, selgitamaks välja, missugustest rekreatiivsetest tegevustest on nad huvitatud;
- analüüsida uuringu tulemusi;
- teoreetiliste allikate ning uuringu tulemuste põhjal teha järeldusi ning anda soovitusi Pärnumaa turismiasjalistele rekreatiivsete tegevuste arendamiseks seenioridele.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda koosnevad alapeatükkidest. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade rekreatsioonist, seenioridest, nende vajadustest ja neile rekreatiivsete tegevuste arendamisest. Lisaks tuuakse näiteid juba olemasolevatest rekreatiivsetest tegevustest, mis seenioridele loodud on. Teoreetilise ülevaate andmiseks kasutati põhiliselt inglise keelseid teadusartikleid ning raamatuid. Peamised autorid on Patterson, Sniadek, Gonzales *et al.*, Sperazza ja Banerjee, Pigram ja Jenkins ning

Torkildsen. Lisaks teadusartiklitele kasutatakse ka erinevate asutuste andmebaase ning väljaantud dokumente.

Teine peatükk jaguneb kolmeks alapeatükiks ning kirjeldab uurimisprotsessi, saadud tulemusi ning autoripoolseid ettepanekuid. Esmalt antakse ülevaade uuringust ja selle korraldusest ning seejärel tuuakse välja uuringu tulemused. Viimane alapeatükk koosneb autoripoolsetest soovitustest turismiasjalistele, mis koostati teooria osas kajastatud allikate kui ka uuringu tulemuste põhjal. Ettepanekuid saavad kasutada erinevad senioride ning vaba aja korraldamisega seotud ettevõtted, seltsid, ühingud jt. Lisaks on need kasulikud asutustele, mis soovivad senisest enam oma tegevustesse kaasata seniore. Lõputööle on lisatud uuringus kasutatud ankeet.

1. REKREATIIVSETE TEGEVUSTE ARENDAMINE SEENIORTURISTIDELE

1.1. Rekreatsiooni mõiste selgitused, tegelemise põhjused ning mõjud tegijale

Rekreatsiooni mõiste on väga laiahaardeline ning hõlmab erinevaid liigitusi nii tegevuse, toimumiskoha kui ka põhjuse järgi. Käesolev alapeatükk annab ülevaate rekreatsiooni mõistest erinevate autorite vahendusel. Lisaks tuuakse välja eelnevalt nimetatud liigitused ning selgitatakse rekreatsiooni kasulikkust.

Mõiste rekreatsioon tuleb ladinakeelsest sõnast *recreatio* ja *recreare*, mis tähendavad värskendamist ning taastamist. Rekreatsioon on traditsiooniliselt tähendanud vastandit mõistele töötamine. Eriti kogus rekreatsiooni mõiste teadvustamine populaarsust industriaalrevolutsiooni ajal. Sel ajal olid populaarsed tegevused hasartmängude mängimine, millele kaasnes rohke alkoholi tarbimine ning vägivald. Otsides antud probleemile lahendust leiti, et kõige õigem on inimestele pakkuda kasumlikumaid rekreatiivseid tegevusi. Nii hakkasid tööandjad ja töötajad otsima võimalusi enda virgastumiseks pikkadest tööpäevadest. Rekreatsiooniga tegelemine aitas parandada töövõimet ning muutis ühiskonna harjumusi paremaks. (Plummer, 2009, lk 15–16).

Sotsioloogiasõnastiku definitsiooni kohaselt on rekreatsioon meeldiv ja vabatahtlik vabal ajal sooritatav tegevus, mida tehakse kollektiivselt või individuaalselt. See annab tegijale naudingut ning annab koheselt positiivset mõju nii vaimsele kui ka füüsilisele tervisele. Rekreatsiooni tehakse teatud personaalsete vajaduste nagu näiteks lõõgastuse

rahuldamiseks ning rekreatsiooni käigus peaks saavutama mingid eesmärgid. (Torkildsen, 2007, lk 52). Rekreatsioonis ei olegi niivõrd oluline liikumine kui sellest saadud emotsioonid. (Torkildsen, 2003, lk 48). Rekreatsioon ei pea olema alati väga täpselt ning täiuslikult planeeritud. Kohati võib see olla ettearvamatu, kuid siiski aitab see luua keha ning vaimu terviklikkust. (Kelly, 2012, lk 18). Rekreatsioon peaks inimeses tekitama mitmeid tundeid nagu heaolutunne, eesmärkide täitmine, sisemine kasvamine, loomingulisuse arendamine, sotsialiseerumine ja füüsilise konditsiooni paranemine. Lisaks nähakse kogu rekreatsiooniprotsessis sotsiaalset jõudu. (Torkildsen, 2007, lk 53)

Sessomi (viidatud Plummer, 2009, lk 16 vahendusel) arvates saab rekreatsiooni iseloomustada järgnevate märksõnadega: sisaldab tegevust, omab mitmesuguseid vorme, toimub vabal ajal, sarnaneb mängule, sisaldab mingit kõrvalmõju ning tagab rahulolu. Rekreatsiooni ja selle mõiste kohta on olemas sadu teooriaid ning neid kõiki on keeruline määratleda. Küll saab aga öelda, et suuremal määral on rekreatsiooni teooriad seotud inimeste vajaduste rahuldamisega, sooviga omada kogemusi, isiku ja ühiskonna väärtustamisega, heaolu suurendamisega ning kogemuste omandamisega. (Torkildsen, 2003, lk 49)

Rekreatsiooniga tegelemisel on mitmeid positiivseid mõjusid inimese füüsilisele kui ka vaimsele tervisele. Selle harrastajatel väheneb võimalus haigestuda kroonilistesse haigustesse, muutuda ülekaaluliseks ning väheneb tõenäosus haigestuda vähki. Rekreatsioon vähendab stressi, ravib depressiooni ning ärevust. (Bricker, Hendricks, & Aschenbrenner, 2016, lk 67) 1976. aastal lõi Hettler (viidatud Kulczycki & Lück, 2009, lk 167–175 vahendusel) kuuedimensioonilise heaolu kuusnurka, mis hiljem teiste autorite poolt küll „rattaks“ muudeti. Heaoluratas (*The Wellness Wheel*) annab edasi olulisi väärtusi, mis on kriitilise tähtsusega inimese heaolu saavutamiseks. Rattasse kuuluvad elemendid on psühholoogilised, intellektuaalsed, emotsionaalsed, sotsiaalsed, spirituaalselt ja kutselised. Kui üks element on rattast puudu, ei saa see korralikult pöörelda ehk heaolu inimesele pakkuda. Esialgu võib tunduda, et antud ratas ning rekreatsioon ei ole omavahel seotud, kuid on tõestatud, et heaoluratta komponendid nii turismis kui ka rekreatsioonis mõjutavad heaoluratta pöörlemist. (Kulczycki & Lück, 2009, lk 167–175) Seega on rekreatsioonil seos inimese üleüldise heaoluga.

Põhjuseid, miks inimene soovib rekreatsiooniga tegeleda on erinevaid. Mitmed autorid on üritanud neid selgitada. Näiteks 1977 aastal lõi Driver (viidatud Dillard & Bates, 2011, lk 255 vahendusel) rekreatiivsete kogemuse eelistuse skaalad (*the recreation experience preference scales*), mis aitas rekreatsiooni korraldavatel inimestel paremini mõista inimeste vajadusi ning saadud kogemusi. See koosnes 39 skaalast, kuid ajapikku muutsid erinevad autorid skaalasi järjest kompaktsemaks. (Dillard & Bates, 2011, lk 255) Lisaks motivatsioonile hinnatakse erinevaid väärtusi, mida rekreatsioon selle tegijale pakkuda võib. Cochran (2005, lk 79) on väärtused jaganud kuute kategooriasse ning kirjeldanud neid erinevate väidetega (vt tabel 1).

Tabel 1. Rekreatiivsete tegevuste harrastamise väärtused ja nende kirjeldus väidetega (Cochran, 2005, lk 79; autori koostatud)

Väärtused	Väidete märksõnad
Võistluslik	Saaks üksteisega võistelda, arendada oskusi või teadmisi, võistluslik, huvitav, risk, seiklus või millegagi saama hakkamise näitamine
Teaduslik	Loomingulisus, intellekt, õppida uusi oskusi
Sotsiaalne	Aidata kogukonda, olla pere ning sõpradega, uued tutvused, erinevad kultuurid
Psühholoogiline	Tervis ning liikumine, keha, vaimu ning meele lõõgastamine
Lõõgastus	Midagi teistsugust tööst, soov üksi olla, eemal perest
Esteetiline	Lihtsalt nauding ning loodus

Kuna rekreatsioonil on mitmeid erinevaid definitsioone ja hõlmavaid valdkondi, siis võib leida ka mitmesuguseid liigitusi (Torkildsen, 2007, lk 55; McLean, Hurd, & Rogers, 2005, lk 3; Tribe, 2012, lk 4):

- individuaalseid (näiteks ujumine) või kollektiivseid (näiteks pallimängud) tegevusi sisaldav rekreatsioon;
- rekreatsioon sisetingimustes (lugemine, muusika kuulamine, tubased mängud) või välitingimustes (sportimine, matkamine, reisimine)
- aktiivne või passiivne rekreatsioon (füüsilised või vaimsed tegevused);
- eesmärgi järgi (stressi vabastamine, lõõgastumine, eemaldumine, sotsialiseerumine, füüsilise vormi parandamine jne)

Üldiselt arvatakse, et rekreatsioon on sporditegevused, mängud ja sotsiaalsed tegevused. Tegelikult hõlmab see veel mitmeid valdkondi nagu näiteks reisimine ja turism, kultuur ja meelelahutus, huvigruppides osalemine, looduspõhised kui ka füüsilised tegevused

ning peod ja eriuütused. (McLean *et al.*, 2005, lk 3) Rekreatsioon on ka tegevus, mille tegemisel võib nautida puhkust (*leisure*) (Cochran, 2005, lk 22). Rekreatiivseid tegevusi on mitmeid ning kõiki korraga on raske välja tuua. Selle lihtsustamiseks saab kasutada erinevaid kategooriaid. Cochran (2005, lk 22) on jaganud rekreatsiooni tegevuste liigituste järgi:

- kunst ja käsitöö,
- tants,
- mängud ja sport,
- hobid,
- välirekreatsioon,
- lugemine,
- üritused,
- vabatahtlik teenistus.

Rekreatsiooni puudutavas kirjanduses on siiski enamik tähelepanu suunatud välirekreatsioonile. Bell (2008, lk 1) iseloomustab välirekreatsiooni kui asukohta (väljaspool kodu), kus inimene tunneb ennast eemal kõigest rutiinsest. Pideva linnastumise käigus eemalduvad inimesed järjest rohkem loodusest ning selle tõttu otsivad nad võimalusi veeta oma vaba aega just seal. Ta toob välja, et välitingimustes toimuva rekreatsiooni põhjused võivad olla järgnevad: soov saada lähedasemaks loodusega, nautida maastiku, kalastamine ja jahipidamine, koeraga jalutamine, põhjus sõprade ja perega kohtumiseks, stressi vabastamine, värske õhk kui ka füüsiline treening.

Antud alapeatükist selgus, et rekreatsiooni mõiste kujunes välja tööstusrevolutsiooni käigus, mil inimesed otsisid võimalusi lõõgastumiseks pikkadest tööpäevadest. Sellest ajast peale on üritatud rekreatsiooni defineerida. Eelkõige on see vabal ajal vabatahtlikult tehtav meelepärane tegevus, mida võib teha üksi kui ka kollektiivselt. Sellega tegelemine mõjutab positiivselt nii vaimset kui ka füüsilist tervist ja aitab kaasa heaolutunde tekkimisele. Kuigi rekreatsiooniga tegelemise viise ning kohti on mitmeid, keskenduvad teoreetilised allikad pigem välirekreatsioonile.

1.2. Seenioride reisimotivatsioon ja -vajadused

Rahvastiku vananemisega on järjest aktuaalsemaks saanud teadmine, et turismimajanduses on kasvamas seniorturistide turg. Järgnev alapeatükk kirjeldab seniorturistide liigitamisvõimalusi, nende reisimotivatsioone kui ka vajadusi. Lisaks selgitatakse, miks seniorturistid on oluline sihtgrupp turismimajandusele.

Seenioride vanusegruppide määratlemine on keeruline ja välja on pakutud erinevaid lahendusi. Enamik seni tehtud uuringuid liigitab senioreid alates vanusest 50–65 (Patterson, 2006, lk 13). Samas arvatakse et alustama peaks 65 aastastest kuna enamikes arenenud riikides on see pensionile mineku vanus. Paljud pensioniühingud, reisiettevõtted kui ka hotellid peavad seniiorideks üle 50 aastaseid inimesi. (Ward, 2014, lk 268). Sniadek (2006, lk 104) jaganud seniiorid neljaks erinevaks vanusegrupiks (vt tabel 2).

Tabel 2. Seeniorite nimetused vanuserühmiti

Vanus	Seenioride vanused			
	55–64	65–74	75–84	85+
Nimetus	Eelpensionärid ja varajased pensionärid	Pensionärid	Pikaajalised pensionärid ja eakad	Elatunud

Allikas: Sniadek, 2006, lk 4

Boksberg, Sund, & Schuckert (2009, lk 29) on liigitanud seniiorid üle 65 aastasteks, „kuldne iga“ ja pensionärid ning vanurid. Üle 55 aastased eakad tunnevad ennast tunduvalt nooremana, kui seda on nende tegelik vanus ning seega kasutatakse palju väljendit subjektiivne vanus (*subjective age*). See vanus määratleb senioreid nende hoiakute kui ka huvide järgi. On leitud, et vahe subjektiivse vanuse ning kronoloogilise vanuse vahel on keskmiselt 10,2 aastat. (Patterson, 2006, lk 15, 51).

Gonzales, Rodriguez, Miranda, & Cervantes (2009, lk 14) ja Patterson (2006, lk 12–15) on kokku kogunud erinevate autorite poolt nimetatud järgmised seniioride kategooriad:

- vanem turg,
- 50+ turg,
- seniorturg,
- hall turg (*the grey market*),

- küps turg (*the mature market*),
- uue aja eakad (*new-age elderly*),
- tühjad pesad (*empty nesters*),
- *woopies* ehk jõukamad seniorid (*well-off older people*),
- beebibuumiaegsed (*babyboomers*).

Reisimine on üks viis aktiivselt vananemiseks. Seal tehtud tegevuste käigus saavad seniorid hoida ennast aktiivse ja õnnelikuna ning parandada vaimset kui ka füüsilist tervist. (Musa & Sim, 2010, lk 178–180) Senioride peamisteks reisimotivaatoriteks on vaatamisväärsustega tutvumine, kultuur, maastikud ja loodus, kontakt uute inimestega ja aeg perele. Lisaks soovitakse väljuda tavapärasest rutiinist, nautida hoolitsusi, võtta aeg iseendale ning nautida päikest ja merd. Mõned seniorid soovivad kogeda midagi uut ning olla aktiivsed. Kui seniorid ei ole sihtkohaga tuttavad, siis eelistavad nad giidiga rühmareise. Samas kui ollakse juba sihtkohaga tuttavad, siis ei karda nad ise oma reisi planeerida. (Boksberg & Laesser, 2008, lk 317) Senioridele pakuvad huvi kõik hinnas paketid, kuid nad soovivad, et see oleks personaalselt neile koostatud. (Lee, 2016, lk 475).

Senioridel on uute sihtkohtade avastamiseks peamised tõuketegurid perega koosviibimine, looduse kui ka tervise väärtustamine, igapäevasest rutiinist eemaldumist ning sõprussuhete loomine (Prayag, 2012, lk 667). Lisada võib ka uute teadmiste omandamise (Musa & Sim, 2010, lk 178). Reisi võetakse kui väljakutset ja seiklust, mille käigus paraneb tervis ja heaolu. Kusjuures paljud vanemaealised näevad reisi kui tasu ja kingitust, mille nad on välja teeninud oma pühendumise ja ohverduse eest senises elus. (Sniadek, 2006, lk 104; Esichaiku, 2012, lk 52)

Peamisteks tõmbetegurid on sihtkoha ühendus transpordiga, puhtus, loodus ja turvalisus (Prayag, 2012, lk 668). Viimane on senioride jaoks suure tähtsusega. Oluliseks peetakse samuti majutusasutuse asukohta. Vanemaealised soovivad kohale jõuda lihtsalt ning koht kuhu puhkama minnakse peab olema hea ligipääsetavusega. Pärast seda järgnevad olulisuse poolest ka erinevad vaatamisväärsused ning tegevused. (Esichaiku, 2012, lk 51–56) Mõned seniorid hindavad kõrgelt, et uues sihtkohas oleks neil võimalik õppida midagi uut ning arendada oma minapilti. Kui seniorile sihtkoht oma turismiatraktsioonidega meeldib, siis suure tõenäosusega külastab ta seda hiljem uuesti.

Eelnevalt saadud halvad kogemused võivad mõjutada seniori reisimotivatsiooni negatiivselt. (Lee, 2016, lk 472–475)

Seeniorturist on oma vanuse kohta rohkem kogenenud ning selle võrra ka nõudlikum. Oluline on kättesaadav informatsioon sihtkoha kohta. Reisi ei osteta kohe vaid võetakse aega mõtlemiseks ning tutvumiseks. (Sniadek, 2006, lk 103) Nad reisivad kauem ja sagedamini kui mitteseeniorid. Võrreldes lühikest aega viibivate turistidega, elavad seniiorid kohalikkude äriturгу oma kulutustega rohkem. Nad viibivad sihtkohas kauem ja külastavad seega rohkem erinevaid vaatamisväärsusi. (Alen, Nicolau, Losada, & Domingues, 2014, lk 20) Enamasti on nad oma lapsed üleskasvatanud ega oma laene, mille tõttu on neil rohkem võimalusi reisimiseks kulutada (Tiago, Couto, Tiago, & Faria, 2016 lk 14).

Uuringute kohaselt on seniioritel 40% rohkem aega reisimiseks ning rekreatsiooniks kui noortematel. Arvatakse, et aastaks 2050 kasvab seniiorite ostujõud neli korda võrreldes praegusega. Seda ja vanemaaliste vaba aega arvesse võttes, on nad väga oluline sihtrühm turismimajanduse edendamisel. Suurenenud vaba aja olemasolu tõttu on neil võimalik reisile minna hooajavälistel aegadel vähendades nii sihtkoha hooajalisusest tingitud probleeme. (Sniadek, 2006, lk 103–104)

Aastal 2014 ööbisid seniorturistid Euroopas kokku 1,2 miljardit ööd. Võrreldes erinevas vanusegruppides eurooplaste ööbimisi, siis saab öelda, et turistid vanuses 65+ moodustasid sellest kõige suurema osa (20%). Enim ööbisid Prantsusmaa ja Küprose seniiorid (25%) ja kõige vähem Malta (9%) kodanikud. Eesti seniiorite ööbimised on samuti ühed Euroopa madalamad (11%). Keskmiselt kulutas Euroopa seniorturist reisil 52,6 eurot päevas. Eesti seniioritel kulus päevas 36,5 eurot. Kokku kulutasid eestlastest vanemaalised 55,7 miljonit eurot turismile. (EUROSTAT 2016)

Antud alapeatükist selgus, et seniioride vanuseid saab liigitada väga erinevalt ning erinevate vanuste jaoks on mõeldud oma nimetused. Enamasti mõistetakse seniioride all siiski üle 50 aastaseid inimesi. Eakad soovivad aktiivselt vananeda ning üks võimalus selleks on reisimine. Seniioride elukogemuste tõttu on nad reisil olles nõudlikumad ning hindavad kõrgelt info kättesaadavust. Nad naudivad loodust, neile spetsiaalselt suunatud pakette ja sihtkoha turvalisust. Samuti on neile oluline võimalus sotsialiseerumiseks.

Seenioride suurenenud vaba aja tõttu saavad nad oma reisi paremini planeerida ja külastada sihtkohti hooajavälisel ajal vähendades nii hooajalisusest tingitud probleeme. Selle tõttu peaksid turismiasjalised hindama rohkem antud sihtrühma ja selle vajadusi ning soove.

1.3. Rekreatiivsete tegevuste arendamine senioridele

Üks võimalus aktiivselt vananemiseks reisil olles on rekreatsioon. Kuna tegemist on laiahaardelise mõistega, võib luua väga mitmekülgeid rekreatiivseid tegevusi. Nii saab iga senior valida just enda vajadustest ja soovidest lähtuva tegevuse. Järgnevas alapeatükis antakse ülevaade rekreatiivsete tegevuste arendamisest ja korraldamisest senioridele. Lisaks tuuakse näiteid olemasolevatest rekreatiivsetest tegevustest.

Kuna senioride tervis ja heaolu on võrreldes varem sündinud senioridega paranenud, soovivad nad seda nii ka kauem säilitada. Viimasele aitab kaasa rekreatsioon ja reisimine. (Sniadek, 2006, lk 104). Mõnede inimeste jaoks seostubki rekreatsioon ainult eakatega. Nende arvates toimuvad rekreatiivsed tegevused põhiliselt pensionäriklubides ning „kuldse ea“ klubides, hooldekodudes või rehabilitatsioonikeskustes. (McLean & Hurd, 2005, lk 2) Arvamus, et senioridele meeldib ainult mängida bingot, osaleda jumalateenistustel ning vaadelda kevadlilli, on ekslik. Tegelikult on seniorid huvitatud mitmekesisematest tegevustest. (Cochran, 2005, lk 2)

Rekreatsiooniga seotud munitsipaal-, era-, kommerts- kui ka turismiasutused peavad arvestama erinevate sihtrühmade vajadustega ning sellelt lähtuvalt planeerima erinevaid rekreatiivseid tegevusi. Seoses senioride heaolu ja füüsilise vormi paranemisega peavad professionaalid teenuseid välja mõeldes senisest enam juhendama osalejaid, kes on terved ja elujõulised. (Sperazza & Banerjee, 2010, lk 196) Beebibuumiaegsed seniorid on nišsiturg ning neile suunatud tegevuste arendamine aitab edukas olla turismiettevõtjana (Patterson & Pegg, 2009, lk 254). Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD – *Organization for Economic Co-operation and Development*) peab oma raportis samuti seniorturismi kasvavaks nišituruks. (OECD, 2014, lk 38).

Edu peitub selles, et oma tegevus suunatakse senisest enam kogemusi pakkuvale ja hindavale majandusele (*experience economy*). Hiljutised uuringud on näidanud, et

tänapäeva seeniorid soovivad osa saada uut tüüpi vabast ajast, mis oleks seikluslik, katsumapanev füüsiliselt ning sisaldaks mingil määral adrenaliini (Patterson & Pegg, 2009, lk 254). Samuti nad on väga huvitatud sellest, et saaks õppida midagi uut ning osa võtta nii kultuursetest kui ka õpetlikest kogemustest. Seeniorid on valmis proovima asju, mida nad pole varem teinud (Kim, Fidegon, & Kim, 2015, lk 133).

Pigram & Jenkins (2006, lk 68) on välja toonud tähelepanekud, mida peab meeles pidama seenioride vaba aja korraldamisel:

- ettevõtmine peab edasi andma mingit sotsiaalselt kasulikku teenust;
- senioreid tuleb kohelda kui osana kogukonnast;
- suurenenud vaba aega tuleb sisustada neile meeldivate tegevustega (näiteks töötubadega);
- senior tahab, et teda koheldakse individuaalselt;
- talle on pakutud regulaarsed võimalused eneseväljendamiseks (saab ennast teistele tutvustada);
- tehes tegevusi tekib seenioril saavutustunne;
- ligipääs meditsiiniabile;
- hoiab ärksana seeniori mentaalset tervist;
- sobivad elamistingimused ning ligipääs perele;
- senior saavutab tegevuse käigus vaimse rahulolu.

Samas võrreldes teiste vanustega, on eakatel ka rohkem hirme rekreatsiooniga tegelemise ees. Näiteks on neile probleemne transpordi halb kättesaadavus, halb tervis, hirm ja ebakindlus. Selle tõttu võivad nad eelistada tegevusi, mis toimuvad neile tuttavas keskkonnas. Seal tunnevad nad ennast turvalisemalt ning mugavamalt. Nii võivad mõned seeniorid eelistada ainult kodus tehtavaid rekreatiivseid tegevusi. (Pigram & Jenkins, 2006, lk 67). Põhjuseid, mille pärast seeniorid rekreatsiooniga ei tegele, saab jaotada välispidisteks (informatsiooni puudus), ajast sõltuvateks (pole aega reisida, töö), heaskiidust sõltuvateks (kardetakse, mida teised arvavad), sotsiaalseteks (pole kellegagi midagi teha) ja füüsilisteks (halb tervis) (Patterson, 2006, lk 41).

Nagu eelnevalt mainitud on ligipääsetavus rekreatiivse tegevuse toimumiskohta seenioridele äärmiselt oluline. On tõestatud, et rekreatsiooni harrastajate arv väheneb

linnast eemaldudes. Mida kaugemal on tegevuskoht linnast, seda väiksema tõenäosusega soovitakse seal rekreatsiooniga tegeleda. Paaritunniseid tegevusi eelistatakse teha 1–10 kilomeetri raadiuses. (Baud-Bovy & Lawson, 2002, lk 3) Transpordi kättesaadavus on senioridele liikumiseks oluline. Valida saab nii isikliku transpordi vahel, paluda abi lähedastelt, kasutada ühistransporti või paindlike transporditeenuseid (*flexible transport services*). Painsidlike transporditeenuste all mõeldakse näiteks organiseeritud transporti. Need on senioridele mugavad, sest tihti on need „uksest-ukseni“ teenused ja painsidliku sõidugraafikuga. (Luiu, Tight, & Burrow, 2017, lk 497–498)

Peamised põhjused, miks seniorid ei taha ühistranspordiga sõita, on informatsiooni puudus peatustest, väljumiskellaegadest kui ka hirm turvalisuse ees. Samuti kardetakse ühistransporditöötajate suhtumist. Kuigi senioridel võib olla palju aega ning nad saaksid valida mitmete kellaegade vahel, on ühistranspordiga sõitmise võimalused siiski piiratud. Samuti on raskendatud linnapiirist välja looduskaunitesse kohtadesse sõitmine, sest sinna liinid tavaliselt ei jõua. Positiivne on see, et ühistransport on odavam kui auto omamine. Lisaks annab see võimaluse sotsialiseerumiseks. Seniorid, kes lõpetasid ühistranspordi kasutamise, tundsid hiljem puudust uutest tutvustest. (Luiu *et al.*, 2017, lk 497–498)

Uuringud on näidanud, et seniorid eelistavad tegevusi, mis on seotud kunstiga, heaoluga, hobidega, reisimise ja turismi ning sotsialiseerumisega. Lisaks saab välja tuua eri vanuses seniorite rekreatiivsed eelistused. Kui beebibuumiaegsed seniorid (sündinud vahemikus 1946–1964) on huvitatud välirekreatsioonist, siis vanemad seniorid (sündinud enne 1946) on kõige rohkem huvitatud reisimisest ning uute sihtkohtade avastamisest. (Sperazza & Banerjee, 2010, lk 210)

Samas on mõned autorid kutsunud 1925–1943 aastatel sündinud senioreid hoopis vaikivaks generatsiooniks (*the silent generation*), kes ei ole huvitatud ettevõtmistest ega ka seiklustest. Uue aja eakate all mõeldakse senioreid, kes käituvad vastupidiselt kõigile traditsioonilistele arvamustele senioridest. Nad soovivad reisida sama palju kui noored ning on huvitatud ka ekstreemsetest ettevõtmistest (Patterson, 2006, lk 13–14). Lisaks huvituvad Euroopa seniorid uutes sihtkohtades festivalidest ning kultuuriüritustest, välitegevustest (*outdoor activities*), parkide külastamisest ning ostlemisest (Prayag, 2012, lk 668–669). Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni 2009. aasta raportis uuriti erinevas vanuses OECD elanike vaba aja veetmist ning selgus, et üle 65 aastased

inimesed pühendavad kõige rohkem oma päevast vaba aja tegevustele. Seenioridel kulus 36% päevast vabale ajale, kuid näiteks 25–44 aastastel kõigest 20%. (OECD, 2009)

Vaba aja korraldamine on protsess, kus professionaalid planeerivad ning arendavad vaba aja kogemusi individuaalselt või tervetele gruppidele. Seejuures on rekreatsioon oluline osa vaba aja veetmise korraldamisel. Pole olemas ühte kindlat viisi, kuidas või millise mudeli järgi peab vaba aega korraldama. Küll aga peavad tegevuste väljamõtled ja pakkujad arvestama osalejate vanuse, võimete, huvide kui ka soovidega. Lõpptulemusena peaksid sündima maksimaalse kvaliteediga teenused. (Cochran, 2005, lk 3)

Mitmed riigid, piirkonnad kui ka ettevõtted on arendanud spetsiaalselt seenioridele mõeldud tegevusi, tooteid, teenuseid kui ka programme, mis vastavad sihtrühma vajadustele ning soovidele. Taolised programmid aitavad seenioridel kergemini pääseda ligi turismile. Ideed on spetsiaalselt suunatud vanemaealistele ning sisaldavad tegevusi, mis vastavad seenioride huvidele. (Eusebio, Carneiro, Kastemholz & Alvelos, 2015, lk 4)

2014. aastal lõppes Euroopa Liidus kolm aastat kestnud programm TOURAGE, milles toodi näiteid seenioridele suunatud toodetest ja teenustest kui ka organisatsioonidest Euroopa Liidus. Näiteks Soomes Põhja-Karjalas on loodud spetsiaalne seenioridele mõeldud spordi- ning heaolupuhkuse pakett. See koosneb tervislikest treeningutest ja välismaale reisimisest. Korraldajad on täheldanud, et enam on muutumas populaarseks puhkused, mis ühendavad reisimise ning treenimise. Lisaks aitavad nad kaasa uute sõprussuhete loomisele ning pakuvad uusi kogemusi. Seitsmepäevane programm sisaldab kepikõndi, vesivõimlemist, pilaatest, spordimänge ja võimlemist, mis on kõik disainitud vastavalt osalejate huvidele. (TOURAGE, 2014)

Samuti saab välja tuua Ungaris loodud gastronoomilise teekonna, mis hõlmab viite piirkonda. Sellel teekonnal näidatakse, et ka riigisiselt on piirkondadel erinevad toidukultuurid ja traditsioonid. Põhiliseks sihtrühmaks on seeniorid, kes uusi sihtkohti külastades tahavad avastada ka kohalikku köögikultuuri. Hispaania Granada maavalitsus koostas seenioritele „Tropical Tourism“ programmi, mis toob esile seeniorite vaba aja veetmise ning aitab neil iseseisvalt hakkama saada. Programmi valiti kindel hotell – lähedal rannale, sobilik liikumiskustega inimestele, mugav jne. Korraldatakse

erinevaid aktiivseid tegevusi ning õhtuti toimub senioritele meelelahutus. Eelkõige on see suunatud üle 65 aastastele inimestele ning seejuures ei ole grupp kunagi suurem kui 60 inimest. Tagasisideankeetidest on tulnud välja, et taoline kolmepäevane programm jääb senioritele lühikeseks ning nad sooviksid sellest osa võtta kauemgi. (TOURAGE, 2014)

Soomes on olemas spetsiaalselt senioridele mõeldud majad, kus seniorid saavad mitmekesi koos elada. Need ehitatakse eakate vajadusi arvestades. Sinna saab kolida alates hetkest, kui üks leibkonna liige on üle 55 aastane. Uuringu käigus selgus, et üks peamistest põhjustest, miks seniorid on nõus oma kodust sinna lahkuma, on tegevuste ja sotsiaalsete kontaktide puudus. Sõltuvalt majadest, on need sisustatud raamatukogude, jõusaalide, saunade ning restoranidega. Seniorid korraldavad iseendale vaba aja tegevusi ning organiseerivad ühiseid kokandusõhtuid. Eakad, kes olid jäänud pensionile ning elasid üksi, pidasid selliseid kommuune ideaalseks kohaks, kus sotsialiseeruda või tegeleda hobidega. (Tyvimaa & Kemp, 2011 lk 51–65)

Inglismaal on olemas senioride kommuun, kus lisaks tavapärasele hoolitsusele korraldatakse ka senioridele suunatud festivale. Nendest saavad seniorid ise osa võtta ning näiteks müüa enda käsitööd. Lisaks tavalisele müügile on mitmeid meelelahutuslike tegevusi nagu kontserdid jms. Korraldajate sõnul on oluline, et senioridel tekiks tegevustesse kaasatuse tunne. Seda rohkem kasvab nende motivatsioon ja sisemine rahulolu ning nad tunnevad ennast kasulikuna. Kõik see mõjutab positiivselt nende heaolu ja tervislikku seisundit. (Mitchell, 2013, lk 54)

Antud alapeatükist selgus, et seniorid soovivad aktiivselt vananeda ning rekreatsioon on üks viis selleks. Selle tõttu peavad rekreatsioonikorraldajad senisest enam arvestama senioride soovide ning vajadustega. Eakad soovivad saada uusi kogemusi ning positiivseid emotsioone. Samas on neil ka hirmud rekreatsiooniga tegelemisel. Näiteks kardavad nad teiste halvaks panu ning samuti on neile probleeme tegevuse toimumiskohta jõudmisega. Eelkõige eelistavad nad tegevusi mis on seotud kunsti, hobide ja reisimisega. Samuti on Euroopa seniorid aktiivsed ürituste ning festivalide küllastajaid. Euroopas on mitmeid näiteid senioridele suunatud toodetest ja tegevustest. Nende koostamisel on silmas peetud selle sihtrühma vajadusi ning soove. Näiteks on loodud kokandushuvilistele senioridele gastronoomiline teekond, koostatud neile mõeldud

heaolupakette ning korraldatud seenioride festivalil. Seetõttu peaksid rekreatsioonikorraldajad senisest enam pöörama tähelepanu seenioride vajadustele ning soovidele ja koostama neile atraktiivsemaid tegevusi.

2. PÄRNUMAA SEENIORIDE REKREATIIVSETE HUVIDE VÄLJASELGITAMISE UURING

2.1. Uurimisprotsessi kirjeldus

Seenioride osakaal maailma rahvastikus suureneb iga aastaga ning selle tõttu peab kasvama ka neile pakutavate teenuste ning toodete hulk. Aastal 2015 oli maailmas 905 miljonit seniiori. 24% neist elavad Euroopas. (United Nations ..., 2015) Eestis elas 2016. aastal kokku 422 563 üle 55 aastast seniiori, millest Pärnumaal 23 878 (Statistikaamet, *s.a.a*). Arvatakse, et aastaks 2040 tõuseb seenioride osakaal Eesti rahvastikus 10 protsendi võrra (Statistikaamet, 2014). Selle tõttu kasvab ka neile suunatud toodete nõudlus. Rekreatsiooniga seotud asutused peavad arvestama kasvava sihtrühma vajadustega ning sellest tulenevalt planeerima just neile sobivad tegevusi (Sperazza & Banerjee, 2010, lk 196). Eakate tervis on võrreldes varasemaga oluliselt paranenud ning nad soovivad, et see nii ka säiliks (Sniadek, 2006, lk 103).

Selle tõttu on turismiasjalistel ja seenioridega tegelevatele ettevõtetel aktuaalne teada vanemaaliste vajadusi ning soove, et kujundada neile sobivaid rekreatiivseid tegevusi. Käesoleva uuringu eesmärk on selgitada välja Pärnumaa seenioride eelistused rekreatiivsete tegevuste harrastamisel. Tulemuste ja teoreetiliste allikate põhjal on võimalik teha ettepanekuid Pärnumaa turismiasjalistele, kes soovivad seenioridele koostada neile huvipakkuvaid ning sobivaid tegevusi.

Uuringu eesmärgi täitmiseks viidi läbi uuring, mille meetodiks oli küsitlus. Küsitlus hoiab kokku vastaja aega ning selle läbiviimine pole väga ajakulukas. Võrreldes intervjuuga

saab küsitlusi jagada korraga ühel ajal suuremale grupile. See tähendab, et ka analüüsitava informatsiooni koguneb erinevatelt inimestelt rohkem. (Dörnyei, 2014, lk 7) Ankeedi kasutamine tagab vastajatele anonüümsuse, mille tõttu võivad uuringus osalejad olla rohkem ausamad vastamisel (Patten, 2017, lk 5–6). Ankeeti saavad vastajad täita endale sobivas tempos. Võrreldes intervjuuga on ankeedi täitmine lihtsam ka neile, kellel on probleeme suulise eneseväljendusega. (Chasteauneuf, 2010, lk 779) Küsitlusega saab kirjeldada, võrrelda ja selgitada inimeste teadmisi, tundeid, väärtusi, eelistusi ning käitumisi (Fink, 2016, lk 2). Seetõttu valis autor uuringu meetodiks küsitluse.

Uuringus kasutatakse autori poolt koostatud anonüümset ankeeti (vt lisa 1). Ankeet on koostatud tuginedes varasematele uuringutele ja küsitlustele. Peamiselt kasutati ankeedi koostamisel 2005. aastal Cochran poolt läbi viidud uuringut. Samuti kasutati küsimuste koostamisel OECD 2009. aastal ilmunud raportit vaba aja veetmisest, Luiu *et al.* (2017) artiklit transpordist ning Baud-Bovy & Lawson 2002. aastal ilmunud artiklit. Kokku on ankeedis 12 küsimust, millest kaks uurivad demograafilisi näitajaid (vanus ja sugu), kaks keskenduvad rekreatiivsete tegevuste eelistusele, viis on suunatud rekreatiivsete teenuste arendamisele, kaks uurivad vastaja seniseid harjumusi ning üks väärtusi, mida ta hindab tegevuste tegemisel. Tegevused olid tuletatud Sperazza & Banerjee (2010) artiklis olevast rekreatiivsete tegevuste loetelust. Seejuures oli tegevuste loetelu autori poolt kohandatud selliselt, et need ei kordaks üksteist. Näiteks olid erinevad aeroobika liigid koondatud lihtsalt aeroobika alla jne.

Sarnastes uuringutes on varasemalt tavaliselt kasutatud Likerti 5-pallist skaalat, mis hindab inimeste hoiakuid, arvamusi või arusaamu. Vastaja peab valima vahemiku, kui väga ta nõustub küsitleja pakutud väitega. Üldiselt kasutatakse 5-pallilist skaalat, kus näiteks 1 on tugevalt nõustumine ja 5 on tugevalt mittenõustumine. On olemas ka 7-palline skaala. See annab vastajatele küll rohkem valikuvõimalusi, kuid on tõestatud, et nii laialdasel skaalal ei kaldu vastajad valima ekstreemseid väärtusi. Tänapäeval kasutatakse üha enam paarisarvulisi skaalaid, kus vastajad peavad valima eelkõige poolt või vastu variandi vahel ning puudub neutraalne võimalus. Sellised on näiteks 4- või 6-pallilised skaalad. (Jamieson, 2008, pp 603) Sellest tulenevalt kasutab autor oma ankeedis 4-palli skaalat, et vähendada neutraalsete vastuste arvu. Lisaks 4-pallilisele skaalale on lisatud vastusevariant „ei oska öelda“. Antud variant võimaldab uuritaval vastata

küsimusele, kui ta ei saa aru küsimusest või ei oska oma seisukohta küsimuse suhtes väljendada. See vähendab ebatäpsete vastuste arvu. (Sue & Ritter, 2012, lk 61–62) Veel kasutatakse küsitluses valikvastuseid, kus vastajatel tuleb valida üks või mitu etteantud vastust, millega ta kõige rohkem nõustub. Etteantud vastused muudavad vastajale ankeedi täitmise lihtsamaks. Mõne küsimuse juures on olemas vastusevariant „muu“, kus ankeedi täitja saab ise kirjutada sobiva vastuse.

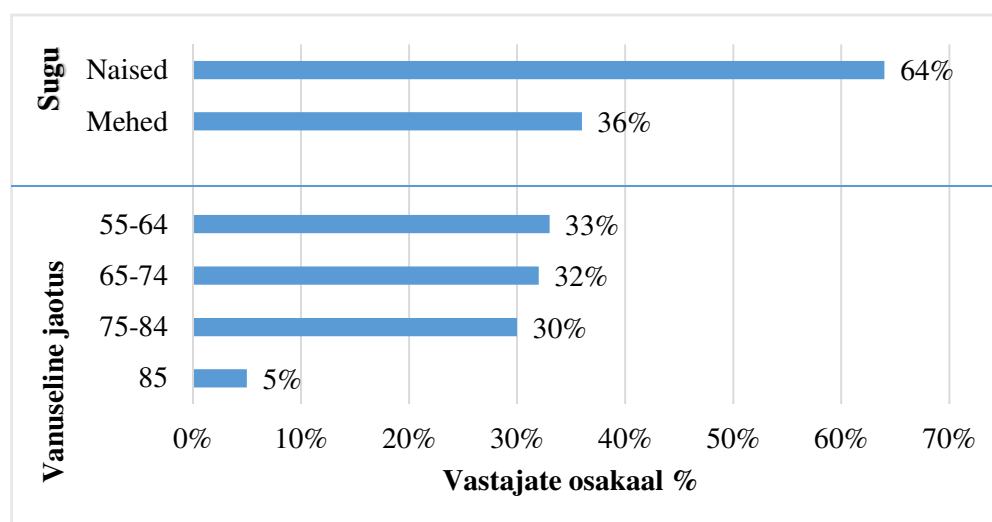
Uuringu üldkogum on Pärnumaa seeniorid. Statistikaamet on jaotanud rahvastiku erinevateks vanusevahemikeks. Selle andmeil elas Pärnumaal 2016. aasta seisuga kokku 23 878 üle 55 aastast seeniori (Statistikaamet, *s.a.a*). Valimi moodustamisel kasutatakse sihipärast valimit. Selle valimiga valib autor ise sobivad uuritavad lähtudes enda töö probleem- ja uurimisküsimusest lähtuvalt. (Morse, lk 885, 2004). Käesolevas töös peab olema vastajate elukohaks Pärnumaa ning vanus üle 55 (k.a) eluaasta. Antud tingimuste täitmist kontrollis autor suuliselt enne uuringuankeedi väljajagamist uuringus osalejale.

Esmalt viidi 2017. aasta veebruari teises pooles läbi pilootuuring, millelt sai autor tagasisidet ankeedi kohta. Muudeti mõningate küsimuste sõnastusi ja vastuste järjekordi, sest nii olid need vastajale loogilisemas ning arusaadavamas järjekorras. Näiteks arvud alatest väiksemast kuni suuremani jne. Suuremas osas oli ankeet sobilik ning selle täitjale mõistetav. Põhiuuring viidi läbi 1. märts kuni 17. märts 2017. aastal. Autor võttis uuringuks sobilike asutustega ühendust enne põhiuuringu toimumist, kuid ainult üks Pärnu Linna ettevõtte oli huvitatud ankeetide jagamisest seenioridele. Ettevõtte oli seotud seenioride vaba aja korraldamisega, pakkudes erinevaid huviringe ning töötube kohalikele elanikele. Samal perioodil viidi läbi ka tänavaküsitlus Pärnu linnas, mis osutus tunduvalt edukamaks kui koostööd ettevõtetega. Andmeanalüüs viidi läbi märtsis ja aprillis. Uuringu tulemuste analüüsimisel kasutati kirjeldavat statistilist andmeanalüüsi ning avatud küsimuste juures sisuanalüüsi.

2.2. Uuringu tulemuste analüüs

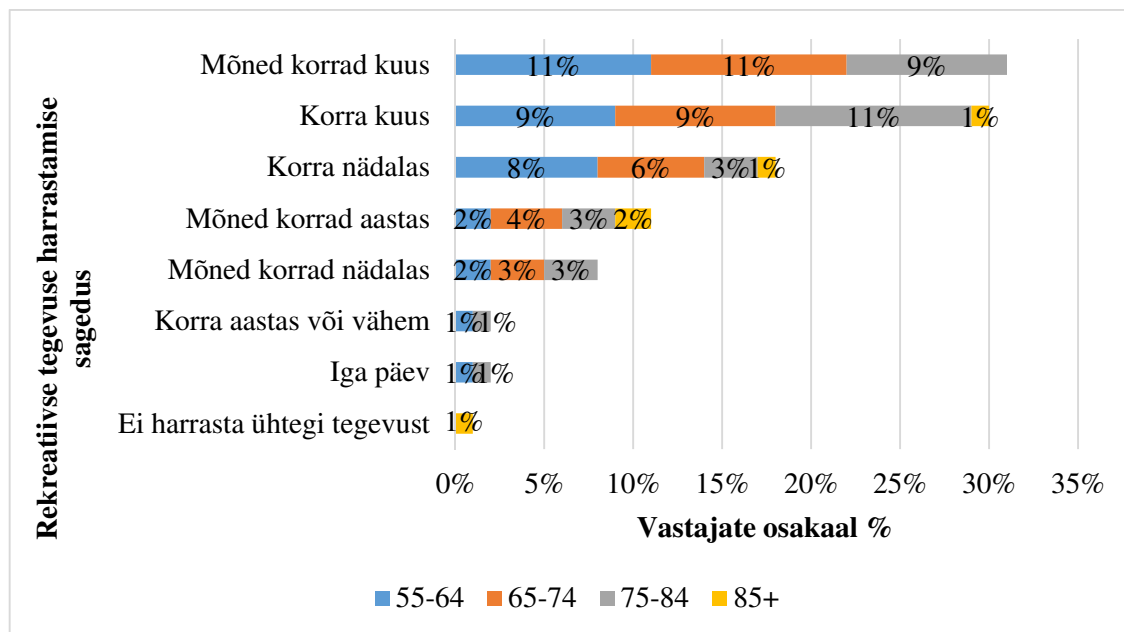
Uuringu lõpptähtajaks saadi kokku 115 ankeeti. Neist 20 olid seenioride vaba aega korraldavast ettevõtetest. Uuringuks sobilike ankeete oli 111. Neli ankeeti 115st ei sobinud uuringuks, sest ühel ankeedil oli täidetud ainult üks küsimus ning seegi poolikult ja üks ankeet oli mitteamusaadavalt täidetud (polnud võimalik eristada valitud variante). Kaks

ankeeti ei vastanud valimile (vastaja oli alla 55 eluaasta või väljaspoolt Pärnumaad). Valimile vastamise tingimus tehti tänavaküsitlusel kindlaks suulises vestluses uuritavaiga enne ankeedi väljajagamist. Ettevõtte, kuhu ankeedid jagati, tegeles kohalike seenioridega, kes seega vastasid uuringu tingimustele. 111 ankeedile vastajast olid 64% naised ja 36% mehed (vt joonis 1).

Joonis 1. Küsitlusele vastajate sooline ning vanuseline jaotus protsentuaalselt (n=111) (autori koostatud)

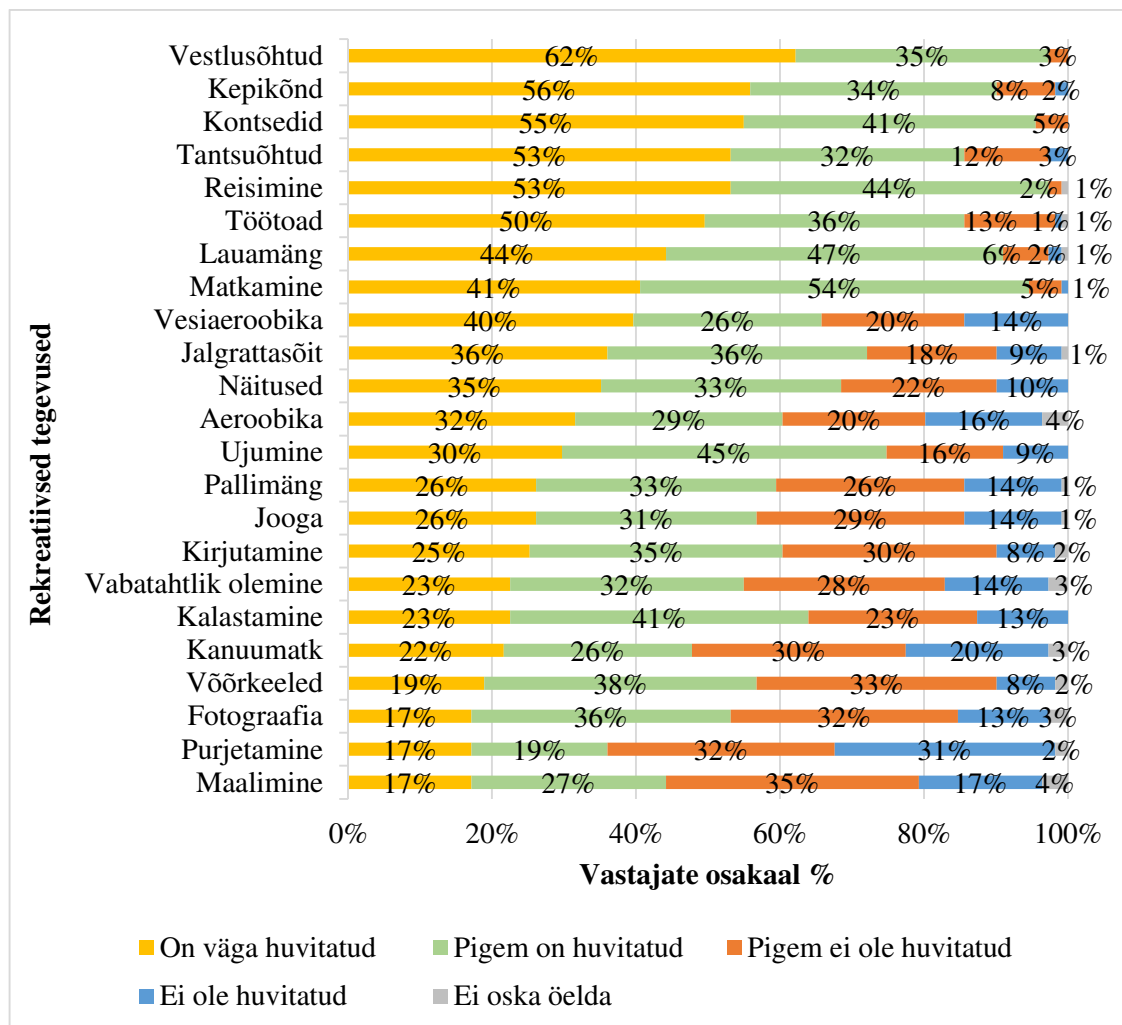
Vanusevahemikus 55– 64 oli vastajaid 33% ja vahemikus 65–74 oli 32%. Vähem (30%) oli vastajaid vanusekategorias 75–84 ning 5% moodustasid üle 85 aastased vastajad. Kõige rohkem koguti vastuseid naistel vanuses 55–64 ja kõige vähem naistelt vanuses 85+. 111 vastajast ei tegelenud rekreatsiooniga üks üle 85 aastane vastaja (vt joonis 2). Teised vanusegrupid puutuvad rekreatsiooniga kokku vähemalt korra paari aasta jooksul. Igapäevaseid harrastajaid oli 2% ning nendeks olid seeniorid vanusevahemikus 55–74. Üle 75 aastaste seas igapäevaseid harrastajaid ei olnud. Vähemalt korra nädalas leidsid rekreatiivsete tegevuste tegemiseks aega 25% vastajatest. Kõige enam tegelesid seeniorid vaba aja tegevustega korra kuus (30%) või rohkem kui kord kuus (31%). Viimane oli populaarsem variant eelkõige 55–74 aastaste seas (22%). Vanemad seeniorid (75-84) aastased eelistasid korra kuus varianti (11%) ning üle 85 aastased leidsid aega rekreatsiooniks paaril korral aastas (2%). Kui naised harrastasid tegevusi pigem korra kuus, siis mehed eelistasid tegevusi teha mõned korrad kuus.

Joonis 2. Rekreatiivsete tegevuste harrastamise sagedus vanusegruppide lõikes (n=111) (autori koostatud)

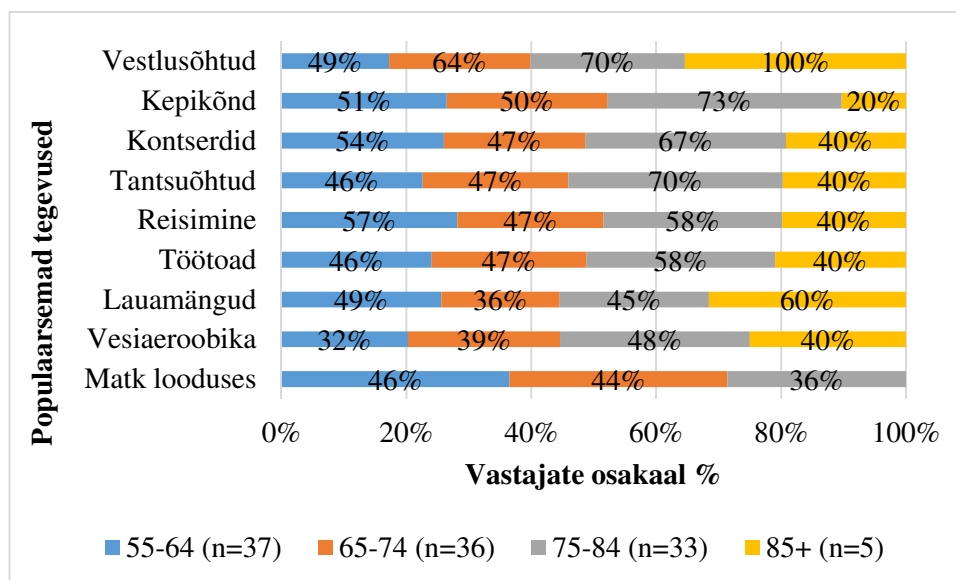
Seejärel uuriti, millised rekreatiivsed tegevused pakuvad senioridele kõige rohkem huvi. Vastajad pidid 4-pallilisel skaalal hindama 23 erinevat rekreatiivset tegevust. Valikuvariandid olid „ei ole huvitatud“, „pigem ei ole huvitatud“, „pigem on huvitatud“, „on väga huvitatud“ ning eraldi oli välja toodud variant „ei oska öelda“. Küsimuse lõpus võisid ankeedi täitjad lisada ka omapoolse vastuse, mida eelnevalt kajastatud ei olnud.

Kõige populaarsemaks tegevuseks osutus vestlusõhtu tuntud inimesega, millest väga huvitatud oli 62% vastajatest (vt joonis 3). See oli ka kõige eelistatum tegevus 65–74 aastaste (64%) ning üle 85 aastaste seas (100%). Teisel kohal oli populaarsuselt kepikõnd (56%), mis pakkus kõige rohkem huvi 75–84 aastastele (73%). Kontsertidest oli huvitatud 55% senioridest. Ühtlaselt 53% huvipakkuv oli senioridele nii tantsuõhtud kui ka reisimine. Viimane oli eelistatuim (57%) tegevus 55–64 aastaste seas. Pooled seniorid olid huvitatud töötubadest, millele järgnesid lauamängud (44%), matkamine (41%) ning vesiaeroobika (40%). Kõige vähem oldi huvitatud purjetamisest, kanuumatkadest ja maalimisest. Nende variantide puhul oli „ei ole üldsegi“ huvitatud vastuseid vastavalt 31%, 20% ja 17%. Ka aeroobika ei pakkunud senioridele huvi (14%).

Joonis 3. Seenioride huvitus rekreatiivsetest tegevustest üritustel (n=111) (autori koostatud)

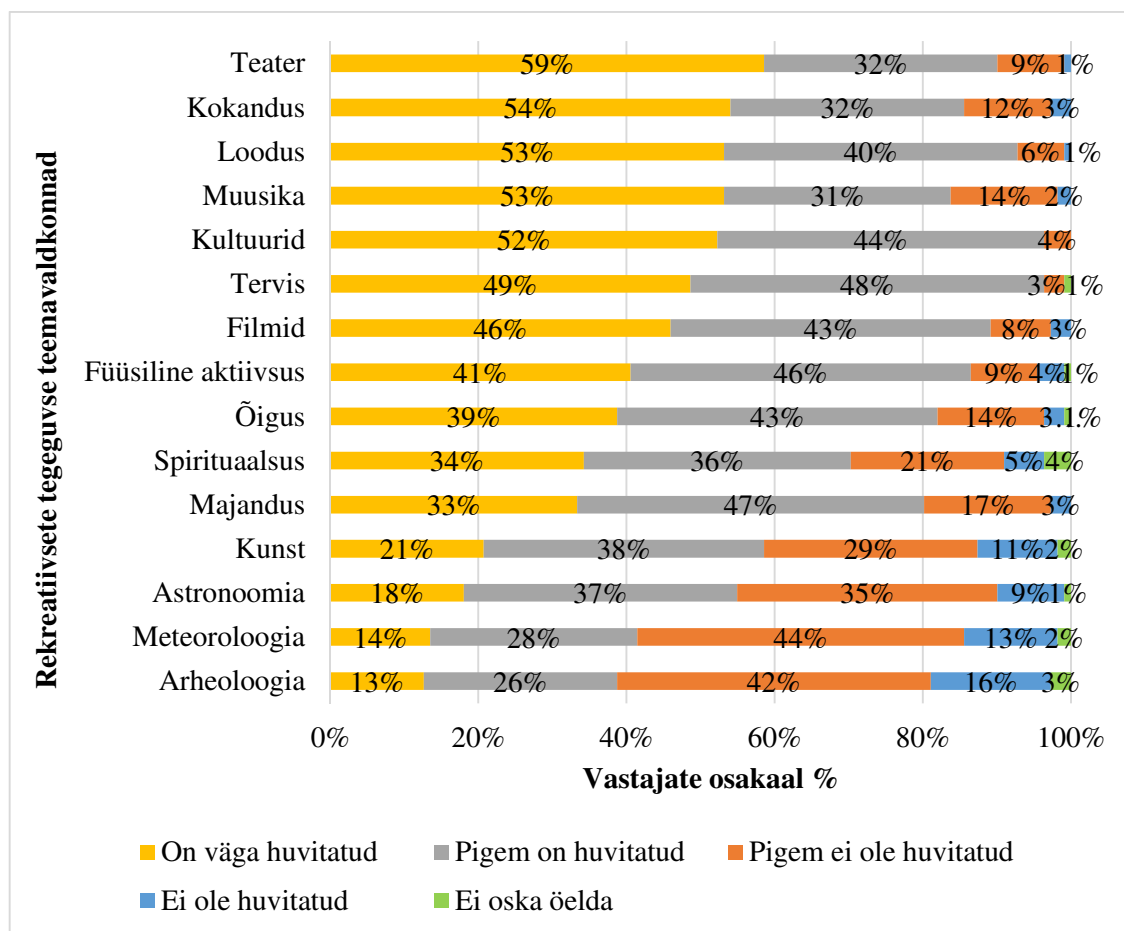
Vestlusõhtu, kontserdid ja reisimine olid variandid, kuhu ükski senior ei märkinud, et nad ei ole sellest üldse huvitatud. Vanusegrupiti uurides oli iga tegevuse juures keegi, kes oli sellest väga huvitatud, väljaarvatud üle 85 aastaste seas (vt joonis 4). Seal oli 23st tegevusest üheksa, kus keegi ei märkinud varianti „olen väga huvitatud“. Kõige enam ei osanud vastajad oma seisukohta öelda aerobika, maalimise või joonistamise osas (4%) Üks vastaja oli juurde lisanud oma vastusevariandi, milleks oli küttimine. Mehed ja naised olid huvitatud sarnastest tegevustest, kuid mittehuvitatud erinevatest. Näiteks märkis 28% meestest, et nad ei ole huvitatud kanuumatkadest, kuid naistel oli vastav protsent 15%. Samuti ei pakkunud 23% meestest huvi näituste külastamine, kuid naistest oli mittehuvitunuid 3%. Naistest 2% ei olnud huvitatud lauamängudest, kuid meeste seas sellised vastajad puudusid.

Joonis 4. Populaarsestest rekreatiivsetest tegevustes huvitatud vanuste lõikes (n=111) (autori koostatud)

Uurides senioride rekreatsiooni harrastamise sagedust ning eelistatud tegevust selgus, et kõige enam võtaksid vestlusõhtutest osa eakad, kes leiavad rekreatsiooniks aega vähemalt korra paari aasta jooksul (85%). Seniorid, kes tegelevad rekreatiivsete tegevustega vähemalt korra kuus, eelistavad tegevustes kepikõndi (58%) ja võrdselt (54%) reisimist, kontserte kui ka tantsuõhtuid. Korra nädalas harrastajad on võrreldes teistega nõus rohkem reisima (57%) ning nad on huvitatud kepikõnnist (57%). Seniorid, kes tegelevad rekreatsiooniga korra paari aasta jooksul on huvitatud kontsertidest (69%), töötubadest (62%) kui ka lauamängude mängimisest (54%) mõnevõrra rohkem kui nende aktiivsemad eakaaslased.

Teises küsimuses uuriti, millised teemad pakuksid senioridele kõige rohkem huvi (vt joonis 5). Tulemusi teades on võimalik koostada tegevusi lähtudes senioreid huvitavates teemavaldkondadest. Sarnaselt eelmisele küsimusele pidid vastajad märkima 4-pallilisel skaalal, kui väga nad konkreetselt teemast huvitatud on. Lisaks sai soovi korral märkida vastusevariandi, mida eelnevalt nimetatud ei olnud. Uuringu tulemustest selgus, et kõige rohkem (59%) on seniorid väga huvitatud tegevustest, mis oleksid seotud teatriga. Näiteks etendused, teatriteemalised loengud, näitlemine jms. Sellele järgnes samuti suure huvitatusega (54%) kokandus. 53% senioridest pakkus võrdselt huvi muusika ning loodus.

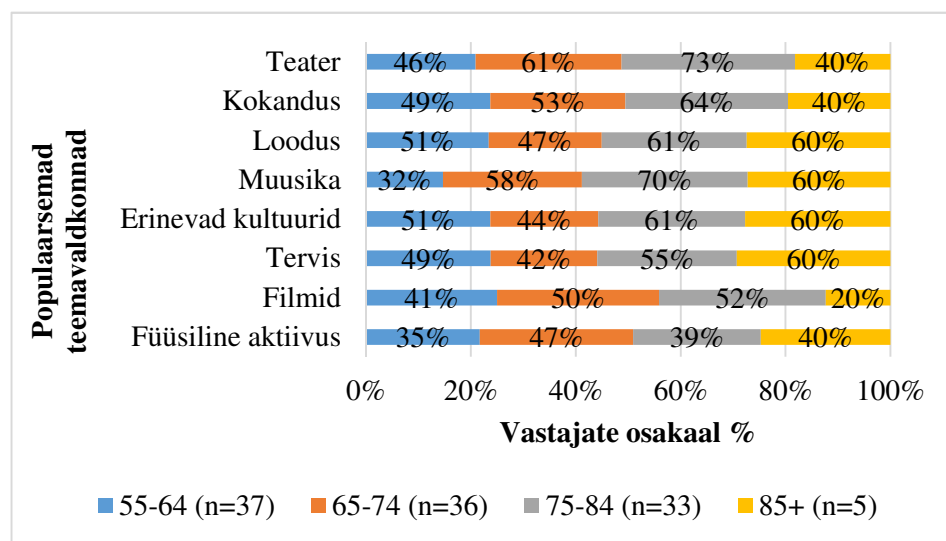
Joonis 5. Seenioride huvitus rekreatiivsete tegevuste teemavaldkondade lõikes (n=111) (autori koostatud)

Veel huvitusid üle poolte (52%) seenioridest erinevatest kultuuridest. Siin all on mõeldud näiteks kultuuridevahelisi erinevusi, kombeid, traditsioone jms. Alla poolte eakatest oli huvitatud tervisest, filmidest ning füüsilisest aktiivsusest, kus protsendid jagunesid vastavalt 49%, 46% ning 41%. Füüsilise aktiivsuse all mõeldi näiteks loenguid erinevate aktiivsete tegevuste kohta, harjutuste õpetamist jms. Kõige rohkem vastasid seeniorid, et nad ei ole üldsegi huvitatud arheoloogiast, meteoroloogiast ning kunstist. Protsendid jagunesid vastavalt 16%, 13% ning 11%. Veel saab välja tuua, et kõige sarnasem protsent „väga huvitatud“ ja „pigem mitte huvitatud“ vastusevariantide vahel oli spirituaalsusel, kus esimese poolt oli valinud 34% ning teise poolt 21%. Tervis ning kultuur olid valdkonnad, millele ei vastanud keegi, et nad ei ole sellest üldsegi huvitatud.

Enim (4%) ei osanud hinnangut anda spirituaalsuse kohta. Samuti ei osanud öelda 3% seenioridest, kui väga nad on huvitatud arheoloogiast. Vastajad võisid lisada ka

omapoolseid teemasid, mida eelnevalt kajastatud ei olnud. Sellega seoses mainiti kaks korda tehnoloogiat. Üks vastaja kirjutas, et ta sooviks õppida paremini tundma tänapäeva nutiseadmeid. Lisaks mainiti kaks korda religiooni sh kirikuga seotud teemasid ning ettevõtmisi. Üks vastaja lisas, et talle pakuks huvi iluga seotud teemavaldkond. Veel mainiti suhete ning pärandiga seotud teemasid.

Uurides millistest teemadest on huvitatud erinevas vanusegrupis olevad seeniorid, selgus, et sõltuvalt vanusest pakuvad suuremal määral huvi sarnased teemad, kuid neist huvitatute arv on erinev (vt joonis 6). 55–64 aastaste seas pakkusid ühepalju huvi nii kultuurid kui ka loodus (51%). 65–74 aastased seeniorid pidasid kõige huvipakkuvamaks teemavaldkonnaks teatrit (61%). 75–84 aastaste seas oli populaarsemad valikud teater (73%) ja muusika (70%). Viimase all mõeldakse muusikateemalisi loenguid, plaadiesitlusi, kohtumist artistide jms. Üle 85 aastaste seas oli võrdselt (60%) huvipakkuvad loodus, muusika, kultuurid kui ka tervis.

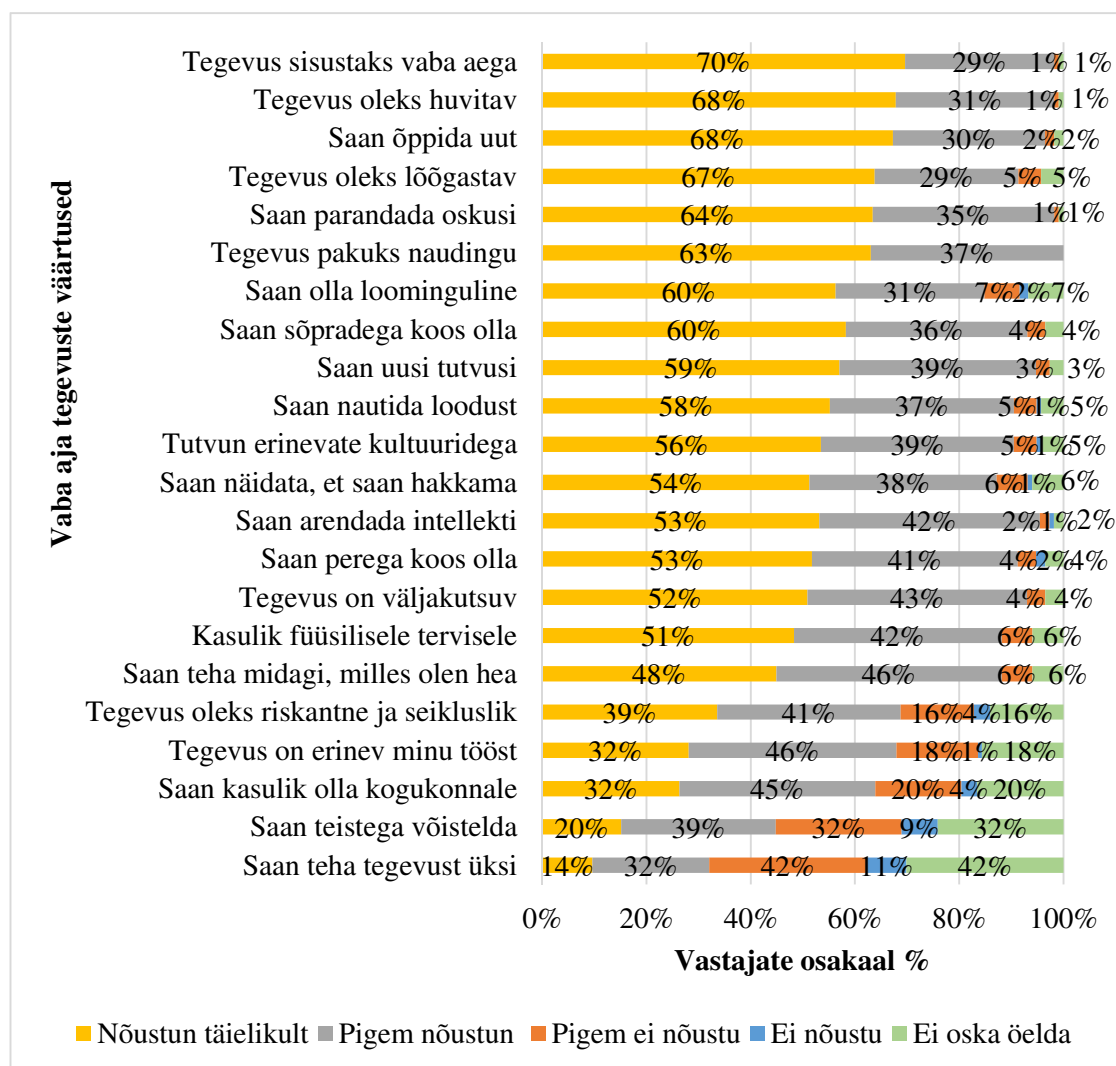

Joonis 6. Populaarsetest teemadest huvitunud vanuste lõikes (n=111) (autori koostatud)

Samuti saab öelda, et mehed ja naised olid huvitatud sarnastest teemavaldkondadest. Mõlema soo eelistatuim valik oli teatriga seotud tegevused. Seejärel eelistasid naised enim teemasid, mis oleks seotud erinevate kultuuridega (61%), looduse ja muusikaga (mõlemad 59%). Ka mehed olid loodusest ning muusikast huvitatud võrdselt (43%), kuid nende seas oli võrreldes naistega populaarsem tervise teemavaldkond, millest oli huvitatud 45% vastajatest. Kõigi teemavaldkondade ja vanusegruppide seas oli olemas vähemalt üks vastaja, kes oli sellest väga huvitatud, väljaarvatud üle 85 aastaste seas, kus

meteoroloogiale ei leidunud ühtegi väga huvitatud seniorit. Lisaks saab välja tuua, et 65–84 aastased vastajad olid rohkem nõus valima vastusevarianti „olen väga huvitatud“ kui nooremad seniorid.

Kolmandas küsimuses paluti senioridel hinnata milliseid väärtusi peavad nad rekreatiivse tegevuse harrastamisel oluliseks. Vaba aja tegevuste väärtuste mudel pärineb Cochrani (2005) uuringust. Iga väärtuse juures tuli hinnata järgmise vastusevariandi vahel: „ei nõustu üldse“, „pigem ei nõustu“, „pigem nõustun“, „nõustun täielikult“ ning „ei oska öelda“. Kõige olulisemaks peeti, et rekreatiivne tegevus peab sisustama seniori vaba aega (vt joonis 7). Sellega oli väga nõus 70% vastajatest. Ühtlasi oli see kõige olulisem väärtus 55-64 aastase seas (68%).

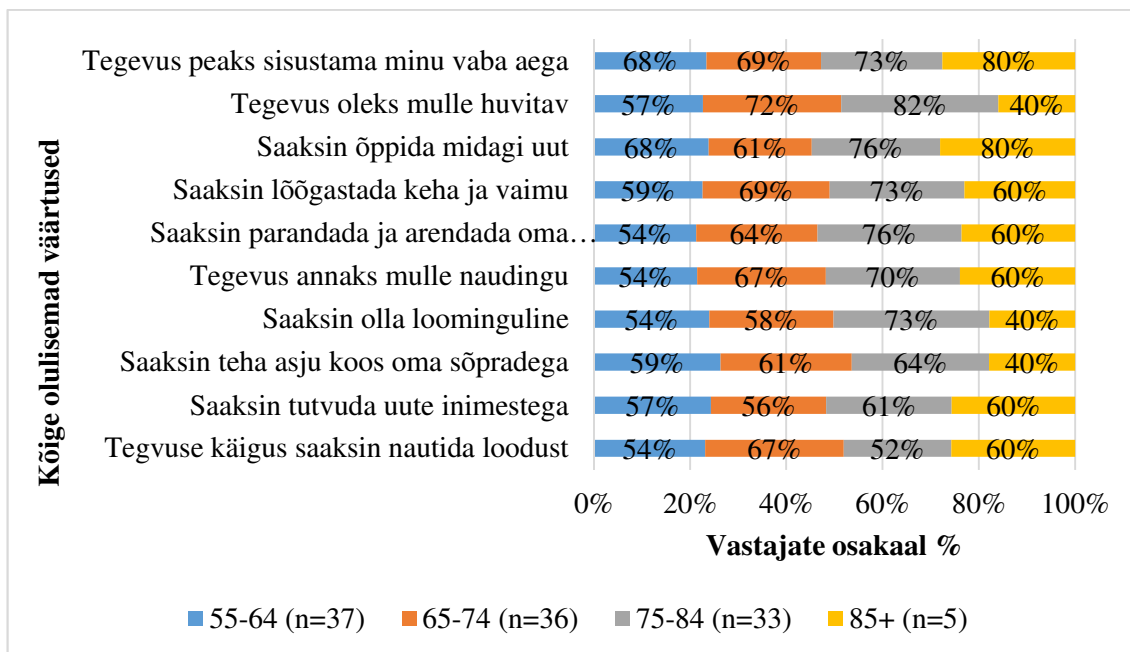

Joonis 7. Senioride hinnangud erinevate vaba aja tegevuste väärtuste kohta (n=111) (autori koostatud)

Vaba aja sisustamisele järgnes populaarsuselt soov, et tegevuse käigus saaks õppida midagi uut ning see oleks huvitav (68%). Kui esimene oli olulisem üle 85 aastastele (80%), siis viimane oli olulisem 65-84 aastastele. Neljandana väärtustati võimalust parandada oma seniseid oskusi (64%). Seenioridele on oluline, et rekreatsioon pakuks neile kõige muu kõrval ka lõõgastust (67%) ja naudingut (63%). Oluliselt väärtustati ka sotsialiseerumist. Näitaks selgus, et 60% sooviks enamasti tegevusi teha koos sõpradega ja 53% koos oma perega. Samas oli ka 14% vastajaid, kes sooviksid rekreatsiooniga tegeleda üksi. Veel väärtustatakse kõrgelt (60%) võimalust loominguks. Üle poolte seenioridest (51%) soovib rekreatsioonist saada kasu oma füüsilisele tervisele.

Uurides, milliseid väärtusi peetakse kõige vähemoluliseks ning mis said enim „ei nõustu üldse“ vastuseid selgus, et kõige rohkem ei nõustunud sooviga, teha tegevusi üksi (11%). 9% ei nõustunud variandiga „saaksin teistega võistelda“ ja 4% arvates ei ole oluline, et tegevus sisaldaks riski ning oleks seikluslik. Samuti ei väärtustanud seeniorid võimalust olla tegevuse käigus kasulik oma kogukonnale.

Vanusegrupiti saab veel välja tuua, et 55–64 aastased oldi väga huvitatud sellest, et rekreatsiooni tehes saaksid nad aega veeta oma sõpradega ja lõõgastada keha ning vaimu (59%) (vt joonis 8). Võrreldes 65–84 aastastega ei olnud nende jaoks nii oluline see, et tegevus oleks huvitav. 65–74 aastaste jaoks oli ühtviisi (69%) väga oluline, et tegevus lõõgastaks nende keha ja vaimu ning sisustaks vaba aega. 75–84 aastaste jaoks oli võrreldes teistega oluline, et nad saaksid parandada ja arendada oma oskusi, mille poolt vastas 76% seenioridest. 85 aastased ning vanemad inimesed väärtustasid lisaks õppimisvõimalusele kõrgelt (80%) ka seda, et tegevus sisustaks nende vaba aega. Kusjuures võrreldes kõigi teiste vanusegruppidega, väärtustasid nemad kõige rohkem õppimist ning intellekti arendamist. 75% meeste arvates oli kõige olulisem, et rekreatsioon sisustaks nende vaba aega. Sellele järgnes soov, et tegevus oleks huvitav (73%) ning seda saaks sõpradega koos teha (70%). Naistel seevastu oli võrdselt kõige olulisem, et tegevus oleks lõõgastav ning selle käigus saaks õppida midagi uut (69%). Pärast seda pidasid naised oluliseks, et tegevus sisustaks nende vaba aega (68%).

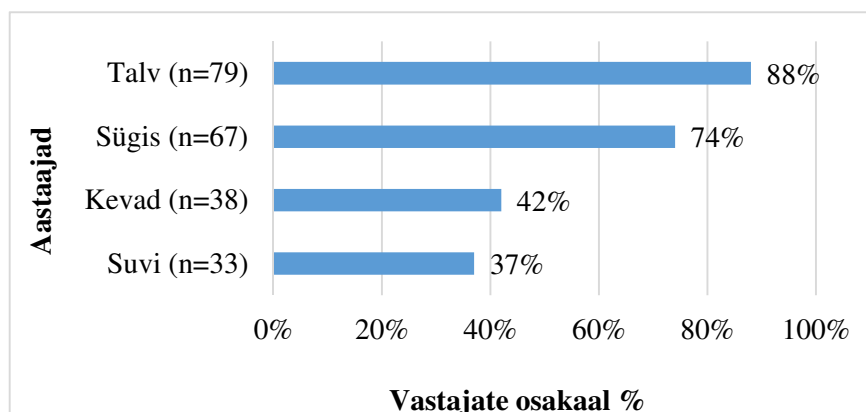
Joonis 8. Oluliste väärtuste jagunemine vanusegruppide lõikes (n=111) (autori koostatud)

Mehed hindasid kõrgemalt sotsiaalseid väärtusi nagu suhtlemine ning uute inimestega tutvumine. Samuti soovisid nad, et tegevus oleks võistluslik, sisaldaks riski ning oleks väljakutsuv. Naised eelistavad pigem, et rekreatiivne tegevus oleks hariv, õpetab neile midagi uut ning annab võimaluse olla loominguine. Samuti pidasid naised olulisemaks psühholoogilisi väärtusi nagu lõõgastus ning kasulikkus füüsilise tervisele.

Kokkuvõtvalt oli senioridele oluline, et tegevuse käigus saaksid nad sotsialiseeruda, näiteks olla koos lähedastega (59%) või saada uusi tutvusi (57%). Samuti soovitakse omandada uusi teadmisi ning teha loominguilisi tegevusi. Pigem (39%) oli eakatele oluline, et tegevus oleks võistluslik või sisaldaks riski (41%). Senioridele ei olnud niivõrd oluline puhkus ja lõõgastus, kus nad saaksid teha tegevusi täiesti üksi (14%) või oma senisest tööst erinevalt (32%), kui see, et tegevus oleks esteetiline (saaks nautida loodust (58%), annaks naudingut (63%)).

Viies küsimus uuris, millisel aastaajal eelistaksid seniorid rekreatiivseid tegevusi teha (vt joonis 9). Vastajad said valida nelja aastaaja vahel: kevad, suvi, sügis, talv. Valida sai kõik sobivad aastaajad, mil rekreatiivne tegevus võiks nende arvates aset leida. Joonisel on aastaegade juures välja toodud selle variandi valinud vastajate arv. Uuringu

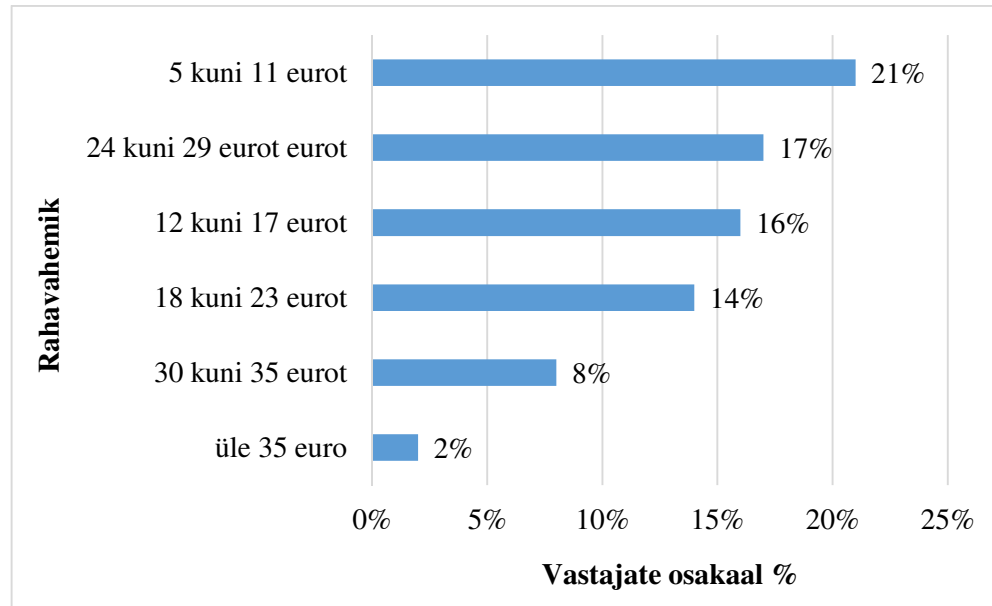
tulemustest selgus, et enim soovitakse rekreatsiooniga tegeleda talvel ja sügisel. Nende protsendid jagunesid vastavalt 88% ja 74%. Sellele järgnes ebapopulaarsuselt järgmisena kevad (42%). Kõige vähem soovitakse rekreatsiooniga tegeleda suvel (37%). Vanuselised eelistused olid sarnased, kuid välja saab tuua, et üle 85 aastaste seas ei olnud kedagi, kes sooviks rekreatsiooniga tegeleda suvel või kevadel. Samas talvel olid sellest huvitatud kõik selles vanusegrupis olevatest vastajatest.

Joonis 9. Huvitatus rekreatiivsetest tegevustest erinevatel aastaegadel (autori koostatud)

Võrreldes erinevaid aastaegu selgus, et sügisel oli populaarsem reisimine (55%) ja tantsuõhtud (56%), talvekuudel aga siseruumides tehtavad tegevused nagu näiteks töötoad (53%) või kontserdid (59%). Nii mehed kui ka naised soovisid tegevusi enim teha talvekuudel. (95% mehed ja 85% naised). Võrreldes meestega eelistasid naised teha tegevusi rohkem sügisel (vastavalt 38% ja 35%), kuid mehed eelistasid pigem kevadet (45% ja naised 41%).

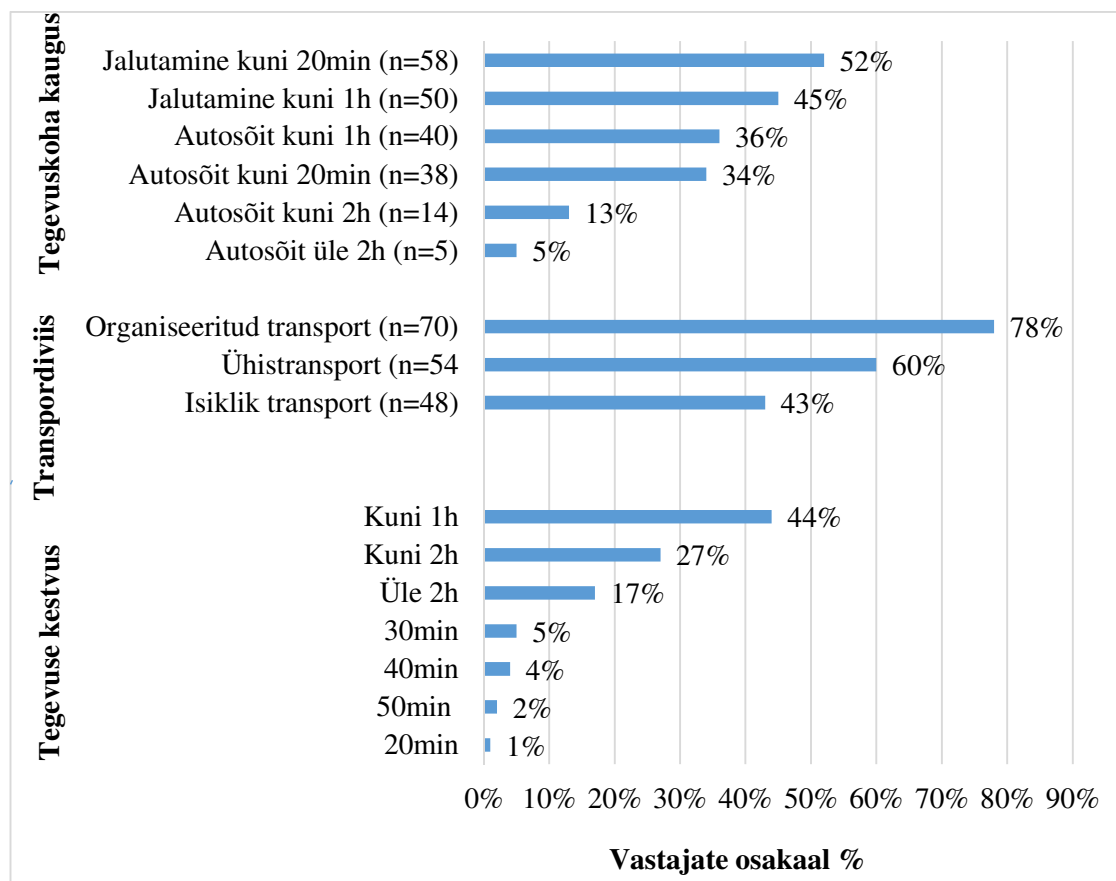
Järgnevalt uuriti, kui palju oleksid seeniorid nõus maksma organiseeritud rekreatiivse tegevuse tegemise eest (vt joonis 10). Tegemist oli valikküsimusega, kus pidi valima ühe vastusevariandi. Kõige rohkem eakaid (22%) on nõus maksma kuni 5 eurot. Järgmisena oldi nõus maksma 24 kuni 29 eurot, mille poolt vastas 17% seenioridest. Kõige vähem (2%) oldi nõus maksma tegevuse eest, mis maksab üle 35 euro. 55–64 aastased ja 75–84 aastased maksaksid pigem 6–11 eurot, 65–74 aastased pigem kuni 5 või 12–17 eurot ning 85 aastased sooviksid maksta kuni 5 eurot.

Joonis 10. Rekreatiivsete teenuste maksumus senioride arvates (n=111) (autori koostatud)

Seniorid, kes märkisid „väga huvitatud“ eelistatuimale tegevusele, vestlusõhtule, olid selle eest enamasti nõus maksma 6 kuni 11 eurot (25%). Võrreldes erinevaid populaarseid tegevusi selgus, et enim oldi raha nõus kulutama reisimisele, kus vähemalt 24 eurot nõustus maksma 35% senioridest. Sama suure summa olid nõus maksma 32% küsitlusele vastajatest tantsuõhtutele. Kõige vähem sooviti raha kulutada kontsertidele, kus 15% vastajatest soovis maksa vähem kui viis eurot.

Seitsmendas küsimuses paluti vastajatel märkida, kui kaugel peaks nende arvates aset leidma rekreatiivse tegevuse toimumine (vt joonis 11). Sellega saab teada, kui kaugele on nõus seniorid tegevuse harrastamiseks minema. Märkida sai kõik sobivad variandid, mis sisaldasid nii jalutamist kui ka autosõitu. Joonisel on välja toodud konkreetse variandi valinud vastajate arv. Selgus, et üle poolte (52%) vastajatest oli nõus jalutama kuni 20 minutit. Sellele järgnes kuni ühe tunni jalutuskäigu kaugune auskoht, millega nõustus 45% eakatest. Seniorid olid pigem nõus sõitma autoga pigem pikemat distantsi nagu näiteks kuni tund aega, kui kõigest 20 min pikkust teekonda. Protsendid jagunesid nende variantide puhul vastavalt 36% ja 34%. Kõige vähem (5%) nõustuti autoga sõitma üle kahe tunni.

Joonis 11. Tegevuskoha kaugus, transpordiviisi sihtkohta jõudmiseks ning rekreatiivse tegevuse soovitud kestvus (n=111) (autori koostatud)

Võrreldes erinevaid populaarseid tegevusi tegevuskoha kaugusega selgus, et suuremal määral pakuvad erinevates kaugustes huvi sarnased tegevused. Kõige populaarsem tegevus on endiselt vestlusõhtud ja pole vahet kui kaugele selle tegemiseks sõitma või jalutama peab. Need, kes kõnniksid toimumiskohta kuni 20 minutit, võtaksid osa enim tantsuõhtutest (53%), kuid võrreldes teistega ei ole nad nii väga huvitatud matkamisest (33%). Seniorid, kelle arvates võiks maksimaalne toimumiskoht asuda 1 tunni kaugusel, eelistaksid külastada kontserte või harrastada jalutamist/kepinkõndi. Seejuures ei ole vahet, kas üks tund jalutatakse või sõidetakse sihtkohta. Küll saab välja tuua, et seniorid, kes on nõus sõitma vähemalt kaks tundi autoga, on enim nõus tegelema reisimisega (74%) ning matkamisega (68%). Võrreldes teistega oli neil madalam osavõtlikus lauamängudes (53%).

Kaheksandas küsimuses pidid seniorid valima endale sobiva(d) transpordiviisi(d) (vt joonis 11). Joonisel on välja toodud konkreetse variandi valinud vastajate arv. 78%

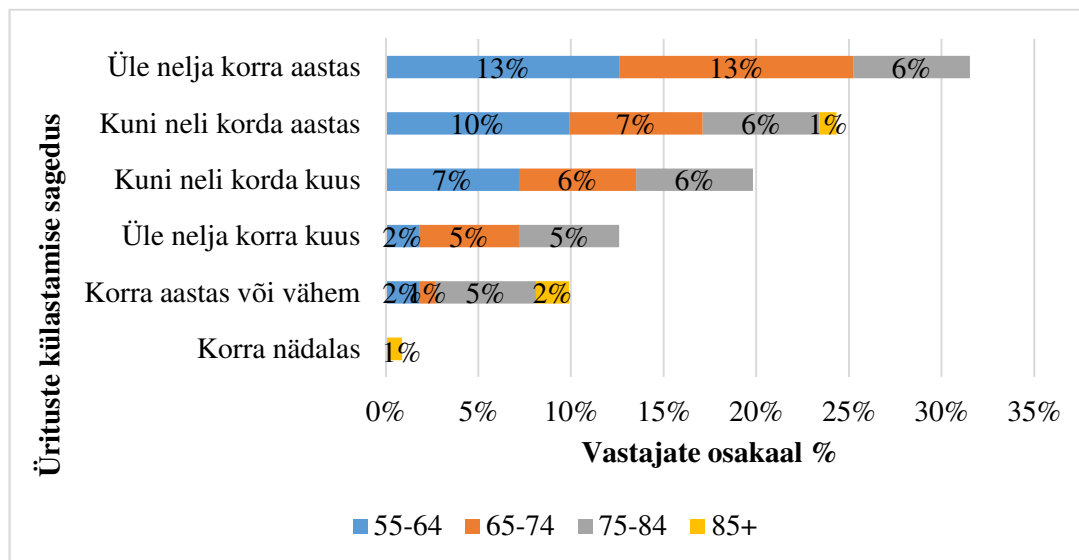
soovis, et transport oleks organiseeritud korraldajate poolt. 60% kasutaksid ühistransporti ning 43% sooviksid kasutada enda või lähedase sõidukit. Võrreldes antud küsimust eelnevaga selgus, et distantse pikkest transpordiviisi ei mõjuta. Nii oma transpordi, ühistranspordi kui ka korraldajate poolt organiseeritud transpordiga ollakse enim (38%) nõus sõitma kuni 1h kaugusele. Sellele järgnes 32% senioride poolt valitud kuni 20 min pikkune autosõit. Kui soovitakse sõita üle 2 h, siis ei ole vahet, kas seda tehakse organiseeritud või ühistranspordiga, sest tulemused olid võrdselt 3%.

Üheksandas küsimuses uuriti, kui kaua oleksid seniorid nõus mingit tegevust tegema (vt joonis 11). Valida sai ainult ühe vastusevariandi. Antud tulemusi teades on võimalik senioridele koostada sobiva pikkusega tegevusi. Tulemustest selgus, et enim (44%) ollakse huvitatud rekreatiivsetest tegevustest, mis kestavad kuni üks tund. Sellele järgnesid kuni kaks tundi kestvad tegevused, mille poolt oli 27% senioridest. Üle kahe tunni oli nõus tegema 17% senioridest. Pool tundi soovis tegevusi teha 5% vastajatest. Alla kümne minuti ei olnud keegi tegevustest huvitatud. Lisaks saab öelda, et tegevuse liik ei mõjuta kestvust, sest üleüldiselt soovitakse tegevusi siiski teha kuni üks tund. Võrreldes erinevaid populaarseid tegevusi ollakse kõige kauem (üle kahe tunni) nõus tegelema reisimisega ja uute sihtkohtade avastamisega ning vestlusõhtutega. Vähem (tund või alla selle) soovitakse teha kepikõndi.

Uuringu tulemustest selgus, et rekreatiivse tegevuse toimumiskoha kaugus mõjutab ka tegevuse kestvust. Seniorid, kes läheksid toimumiskohta jala on nõus rekreatsiooniga enim tegelema kuni üks tund (95%). Autoga minejad eelistavad rekreatsiooni teha üle kahe tunni. 90% vastajatest, kes olid nõus sõitma vähemalt kaks tundi, olid nõus rekreatsiooniga tegelema samuti üle kahe tunni. Jalakäijatest oli nõus üle kahe tunniste tegevustega 36%. Seejuures on senioride eelistatum (60%) valik kuni ühe tunnise autosõit ühetunnise rekreatiivse tegevusega.

Kümnes küsimus selgitas välja kui tihti seniorid üritustest osa võtavad (vt joonis 12). Tegemist oli ühe vastusevariandiga valikküsimusega. Ürituste all mõeldi erinevaid laatu, messe, pidusid ning ettevõtmisi. Kõik vastajad võtavad üritustest osa vähemalt korra paari aasta jooksul. Kõige enam (32%) külastavad seniorid üritusi üle nelja korra aastas. 24% vastajatest käib üritustel kuni neli korda aastas ning 20% kuni neli korda ühe kuu jooksul. 55–65 aastased ning 65–74 aastased külastasid enim üritusi üle 4 korra aastas. Seevastu

75–84 aastastel olid võrdselt populaarsed külastatavuse poolest vähemalt korra aastas ning 1–4 korda kuus variandid. Üle 85 aastased külastasid üritusi enamjaolt korra paari aasta jooksu.

Joonis 12. Senioride ürituste külastamise sagedus vanuse lõikes (n=111) (autori koostatud)

Kokkuvõtvalt saab öelda, uuringu tulemused andsid vastuse uurimisküsimusele. Selle käigus sooviti teada, teada missugustest rekreatiivsetest tegevustest on huvitatud Pärnumaa seniorid. Tulemustest selgus et seniorid tegid rekreatiivseid tegevusi enim mõned korrada kuus. Enim eelistasid seniorid osa võtta vestlusõhtutest tuntud inimestega, kepikõnnist või jalutamisest, kontsertidest, tantsuõhtutest ning uute sihtkohtade külastamisest. Meestele ja naistele meeldisid sarnased tegevused. Erinevused tekkisid mittemeeldimiste juures. Meestele ei pakkunud huvi näituste külastamine ning naisi ei huvitanud jällegi kanuuga sõitmine. Teater, kokandus, loodus, muusika ning erinevad kultuurid olid kõige populaarsemad rekreatiivsete tegevuste teemavaldkonnad. Erinevas vanuses seniore huvitas suuremal määral ka sarnased teemad. Kõige vähem huvipakkuvad olid arheoloogia, meteoroloogia ning kunst. 55–64 aastased väärtustasid enim võimalust olla sõpradega koos, 65–74 aastased soovisid lõõgastust ning vaba aja sisustamist, 75–84 aastased tahtsid enim parandada ja arendada oma teadmisi ning oskusi ja 85+ seniorid hindasid enim oma intellekti arendamist rekreatsiooni käigus. Võrreldes meestega oli naistel olulisem, et rekreatsioon aitaks lõõgastuda ning

oleks hariv. Mehed hindasid rohkem sotsiaalseid väärtusi nagu sõpradega koos olemine ja uute tutvuste leidmine. Samuti oli neile oluline, et rekreatsioon sisustaks vaba aega.

Enim olid seeniorid nõus maksma rekreatiivse tegevuse eest, mis oleks seotud reisimisega ning uute sihtkohtade avastamisega. Kõige vähem oldi nõus maksma kontsertidega seotud tegevuste eest. Keskmiselt on seeniorid nõus huvipakkuva tegevuse eest maksma 5–11 eurot. Enim soovitakse rekreatsiooniga tegeleda kuni üks tund. Kusjuures on seenioride populaarsem valik on ühe tunnine autosõit ühe tunnise rekreatiivse tegevusega. Suur osa vastajatest soovis, et transport oleks organiseeritud korraldajate poolt, kuid kaugemale sõites (üle kahe tunni autosõit), ei omanud tähtsust, kas kasutatakse ühistransporti või organiseeritud transporti. Autoga sõitjad olid nõus tegema rekreatsiooni kauem kui need, kes saabusid toimumiskohta jala. Üritusi külastasid seeniorid enamjaolt neli korda aastas, kuid vanuse kasvades vähenes ka ürituste külastamise sagedus.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Uuringu käigus saadud tulemused aitavad kirjeldada seenioride rekreatiivsete tegevuste eelistusi. Selle põhjal on võimalik koostada nende huvidest ja soovidest lähtuvaid tegevusi ning teenuseid. Lõputöö eesmärk on anda teoreetiliste allikate kui ka uuringu tulemuste põhjal soovitusi Pärnumaa turismiasjalistele rekreatiivsete tegevuste arendamiseks seenioridele. Turismiasjaliste all on mõeldud nii majutusasutusi, toitlustusasutusi, omavalitsusi, rekreatsioonikorraldajaid, seltse ja teisi, kes puutuvad kokku seenioridega. Samas on antud ettepanekud sobilikud ka neile, kes otseselt turismimajandusega seotud ei ole. Esmalt on välja toodud seenioride vanuselised profiilid ning nende eelistused. Sellele järgnevad autori koostatud konkreetsed ettepanekud turismiasjalistele.

Kuigi suuremas osas olid tulemused erinevates vanusegruppides ja soolises jaotuses sarnased, saab siiski tuua välja iga vanusegrupi profiilid. Nende teadmine on oluline ettevõtmiste planeerimisel, kus konkreetsele vanusele saab pakkuda just talle sobilikke tooteid või teenuseid. Seejuures saab öelda, et 55–64 aastane seenior tegeleb aktiivselt rekreatsiooniga paar korda kuus. Enamjaolt otsib ta rekreatsioonist lõõgastust igapäevastele tegevustele. Talle meeldib, kui ta saab tegevusi tehes sotsialiseeruda ning teha neid näiteks koos oma sõpradega. Selles vanuses seeniori eelistatum tegevus on

reisimine ning uute sihtkohtade avastamine. See tõttu võiks talle pakkuda erinevaid väljasõite ning uute asjade kui ka kohtade avastamist. Selle käigus saab ta suhelda oma eakaaslastega, kuid samas tutvuda uue piirkonnaga. Keskmiselt on ta nõus erinevate tegevuste eest maksma 6–11€.

Temast natukene vanemad seniorid (65–74 aastased) on samuti aktiivsed ning leiavad rekreatsiooniks aega paar korda kuus. Neile on oluline, et rekreatsioon sisustaks vaba aega. Samas otsivad nemadki lõõgastust igapäevastest muredest. Selles vanuses senior hindab vestlusõhtuid kuulsate inimestega kui ka kõike teatriga seonduvat. Võrreldes teiste vanustega on ta nõus maksma suurimat kõrgemat hinda rekreatsiooni eest (12–17€). Talle võib pakkuda erinevaid pakette (näiteks majutuspaketid, teatripaketid jne), mis sisaldaksid talle meelepäraseid tegevusi ning teemasid, kuid samas hoiaksid tema vaba aja sisustatuna.

75–84 aastased tegelevad rekreatsiooniga enamasti korra kuus. Neile meeldib teha kepikõndi, saada osa teatri või muusikaga seotud tegevustest. Seejuures hindavad nad võrreldes teistega enim seda, et rekreatsiooni käigus nad saaksid arendada oma oskusi. Selles vanuses seniorit võib kaasata ettevõtmistesse, mis nõuavad mõningaid oskusi ning teadmisi, kuid mille tegemisel saab senior veelgi rohkem areneda. Näiteks õpetada talle selgeks tänapäeva nutiseadmete kasutamine. Keskmiselt on selles vanuses senior nõus maksma 6–11€.

Eakamad seniorid (üle 85 aastased) harrastavad rekreatiivseid tegevusi paar korda aastas. Võrreldes kõigi teistega on nad nõus maksma tegevuste eest kõige vähem (kuni 5€). Samas on neile äärmiselt oluline teadmiste omandamine. Nad hindavad, et saaksid tegevuse käigus õppida midagi uut ja see aitaks nende vaba aega sisustada. Kõige rohkem meeldiks neile kuulata kuulsaid inimesi vestlusõhtutel rääkimas. Sama huvipakkuvad teemad on ka loodus, tervis ning kultuur. Teadmiste kõrgelt hindamise tõttu võivad selles vanuses seniorid olla huvitatud loengutest, mida kuulsad inimesed (sh ka näiteks oma ala spetsialistid) pakuvad.

Uuringu tulemustest selgus, et seniorid hindavad väga kõrgelt võimalusi, mis aitaksid neil lõõgastada ja pakuksid naudingut. Kõige populaarsemad rekreatiivsed tegevused peavad nende arvates seotud olema reisimisega ja loodusega. Näiteks hinnati kõrgelt

matka loodusesse. Mitmed seeniorid huvitusid erinevatest kultuuridest. Ka Boksberg ja Laesser (2008, lk 317) on rõhutanud, et põhjus miks seeniorid lähevad uusi sihtkohti avastama on soov väljuda tavapärasest rutiinist ning võtta aega iseendale. Soovitakse sotsialiseeruda, avastada uusi kultuure ning nautida loodust. Sellest tulenevalt peaks seenioridele looma rohkem tegevusi, mis võimaldaksid neil avastada uusi sihtkohti looduses, kuid samal ajal pakuksid lõõgastust igapäevasest rutiinist.

Vaba aega korraldavad ettevõtted kui ka reisibürood võiksid korraldada seenioridele tunniseid matku loodusesse. Kuigi talv oli uuringu tulemuste põhjal populaarsem aastaag rekreatsiooniga tegelemiseks, järgnesid sellele sügis ning kevad. Viimaste puhul on autori arvates sobilikumad tingimused looduses matkamiseks ning reisibürood võiksid tunniseid väljasõite korraldada just siis. Soovitatavalt peaks tegu olema organiseeritud transpordiga, sest Luiu *et al.* (2017, lk 498) arvates on see parim variant vanemaealistele. Baud-Bovy & Lawson (2002, lk 3) mainisid oma artiklis, et paaritunniseid tegevusi eelistatakse teha 1–10 kilomeetri raadiuses Samas selgus uuringu tulemustest, et organiseeritud transpordiga ollakse nõus külastama ka kaugemaid sihtkohti. Looduskaunisse kohta kohale jõudes saab teha kepikõnni- kui ka jalgsimatku koos matkajuhiga. Viimane peaks seenioridele tutvustama ümbruskonda ning jagama uusi ja huvitavaid teadmisi. Uuringu tulemuste põhjal olid taolistest matkadest huvitatud eelkõige 55–64 aastased seeniorid, kuid näiteks üle 85 aastased seeniorid olid väga huvitatud uute teadmiste omandamisest, mida matk pakkuda võib.

Veel selgus, et seeniorid on väga huvitatud vestlusõhtutest tuntud inimestega, kontsertidest kui ka tantsuõhtutest. Sellest tulenevalt võiksid ürituste korraldajad lisada oma programmidesse rohkem vanemaealistele suunatud rekreatiivseid tegevusi. Eakad on nõus külastama üritusi kuni üle nelja korra aastas. Prayag (2012, lk 668) on kirjeldanud, et Euroopa seeniorid on uutes sihtkohtades huvitatud festivalidest ning erinevatest kultuuriüritustest. Uuringu tulemustest selgus, et 75-84 aastaste seas on populaarsemad muusikaga seotud ettevõtmised. Kuigi kontserdid ja tantsuõhtud võivad pakkuda huvi erinevas vanuses külastajatele, on nende korraldamisel oluline arvestada seenioride vajadustega. Näiteks tuleks korraldajatel üle vaadata toimumiskoha ligipääsetavust. Seenioridele on oluline, et sihtkoht mida nad külastavad, oleks hea ligipääsetavusega. (Esichaiku, 2012, lk 51). Selle alla võib lugeda nii infrastruktuuri kui

ka informatsiooni sihtkoha kohta. Viimane on Sniadeki (2006, lk 103) arvates väga olulise tähtsusega. Seeniorid on oma vanuse kohta rohkem kogenenud ning selle võrra nõudlikumad ka informatsiooni suhtes.

Ühistranspordiga tulemine võib olla sobilik variant eelkõige päevasel ajal, sest näiteks õhtuti, nädalavahetustel, pühadel ei pruugi ühistransport töötada. Luiu *et al.* (2017, lk 497–498) on välja toonud peamised põhjused, miks seeniorid ühistranspordiga sõita ei taha. Nendeks on informatsiooni puudus peatustest, väljumiskellaegadest kui ka üldine hirm enda turvalisuse ees. Selle tõttu peaksid organisatsioonid senisest enam tähelepanu pöörama ka sellele, et informatsioon, kuidas tegevuskohta jõuda oleks paremini kätte saadav. Näiteks veebilehele selgelt kirjutada, kuidas sihtkohta jõuda, teavitada seniore ajalehtedes või jagada informatsiooni seltsides ning klubides. Pärnus toimus 2017. aastal esmakordselt seenioridele suunatud vaba aja mess, kus erinevad ettevõtted tutvustasid eakatele võimalusi vaba aja veetmiseks (Villmann, 2017). Ürituste korraldajad (kui ka kõik teised seenioridega tegelevad ettevõtted) saavad oma tegevusi ning ürituse kavasid taolistel messidel tutvustada. Nii tunnevad seeniorid, et neile on tähelepanu pööratud ning arvestatud nende vajadustega. Selle tõttu peaksid ürituste korraldajad oma tegevusi tegema eelkõige päeva esimeses pooles, kui ühistransport on paremini kättesaadav. Kui see pole võimalik, tuleks kaaluda paindlike transporditeenuste ehk näiteks organiseeritud transpordi kasutamist. See oleks seenioridele mugav ning turvaline.

Samuti tuleb ürituste korraldamisel arvesse võtta seniore enim huvitanud teemad ja tegevused. Enamjaolt pakkusid erinevas vanuses või soost seenioridele huvi sarnased teemavaldkonnad (teater, kokandus, loodus, kultuurid, muusika). Ka meestel ja naistel olid sarnased tulemused, kuigi võib välja tuua, et võrreldes naistega olid mehed rohkem huvitatud tervise teemavaldkonnast. Lisaks selgus uuringu tulemustest, et tantsuõhtute eest oldi nõus maksma sama palju kui reisimise eest ehk üle 24 euro. Seega võib tantsuõhtute korraldamine üritustel olla heaks tuluallikaks. Samas tuleb arvestada, et tantsuõhtud pakkusid enim huvi seenioridele, kes on nõus toimumiskohta jalutama kuni 20 minutit. Need, kes olid nõus minema tunni kaugusele jala või autoga olid pigem huvitatud kontsertidest. Selle tõttu peab ürituste korraldamisel mõtlema, milliseid tegevusi soovitakse pakkuda ning kui kaugelt on nõus osalejad selle tegemiseks tulema.

Üks populaarsemaid teemavaldkondi oli uuringu tulemuste põhjal kokandus. Sarnaselt Ungari gastronoomilisele teekonnale (TOURAGE, 2014) võiksid toitlustusettevõtted teha omavahel koostööd Nendeks võivad olla näiteks talud, kohvikud, restoranid, mõisad jms, kes saaksid senioridele tutvustada uusi maitseid, näitaksid mõne oma toote valmimist või korraldaksid kokanduse õpitubasid. Viimaseid saab läbi viia igal aastaajal ning neist oli huvitatud suur hulk seniore. Eriti võiksid sellest huvitatud olla 75–84 aastased ja naised. Nende puhul selgus uuringu tulemustest, et nad soovivad enim õppida või arendada oskusi võrreldes teiste vanusegruppidega. Võimalik on luua oma piirkonna gastronoomiline teekond ja tutvustada kohalikku köögikultuuri. Lisaks on see hea võimalus mõne sihtkoha tutvustamiseks. Samuti olid seniorid nõus enim (üle 24 euro) maksuma uute sihtkohtade ning vaatamisväärsuste eest. Patterson & Pegg (2009, lk 254) on maininud, et edukaks saavad ettevõtted, kelle tegevus on seotud kogemusi pakkuvale ja hindavale majandusele.

88% senioridest on nõus tegelema rekreatsiooniga talvel. Statistikaameti (s.a.b) andmebaaside põhjal on Pärnu maakonnas turismimajanduses madalhooaeg just talvekuudel (jaanuar, veebruar, november, detsember). Üks viis selle muutmiseks on pakkuda senioridele atraktiivseid tegevusi just nendel aegadel. Senioridel on võrreldes teistega 40% rohkem aega rekreatsiooniks ning selle tõttu on nad väga suureks abi turismisihtkohtades hooajalisuse vähendamisel. (Sniadek, 2006, lk 103–104) Lisaks eelnevalt mainitud üritustele ja töötubadele, olid uuringus osalenud seniorid huvitatud vesiaeroobikast. Pärnus asuvad spaad võiksid talvekuudel pakkuda senioridele erinevaid pakette, mis võimaldaksid neil aktiivsemalt osa võtta vesiaeroobika treeningutest.

Samuti olid mitmed seniorid huvitatud füüsilise aktiivsuse teemavaldkonnast. Tulemustest selgus, et mehed on võrreldes naistega rohkem huvitatud terviseteemalistest loengutest ning ettevõtmistest. Seega võiksid toimuda füüsilise kui ka vaimse tervise teemalised loengud või töötoad. Seniorid on enim huvitatud kõik hinnas pakettidest, kuid kindlasti peaksid olema nad nende vajadustest lähtuvalt koostatud (Lee, 2016, lk 475). Seega võib lisaks tavapärasele majutuspakettidele lisada juurde põnevaid töötubasid (näiteks käsitöö, puutöö, meisterdamine jms), mis muudaksid seniori puhkuse huvitavamaks ning harivamaks. Kuna seniorid olin enim huvitatud teatrist, võib pakkuda ka juba praegu populaarseid olevaid teatripakette. Taolistest pakettidest võiksid kõige

rohkem huvitatud olla 65–74 aastased seeniorid, kes olid eriti huvitatud teatrist ning soovisid vaba aja sisustamist.

Samas tuleb taoliste pakettide koostamisel taaskord arvestada seenioride vajadustega. Pigram ja Jenkins (2006, lk 68). On olemas mitmeid tähtsaid punkte, mida tuleb arvestada seenioride vaba aja korraldamisel. Üks neist on näiteks ligipääs meditsiiniabile. Samuti on seeniori peamisi tõuketegureid turvalisus (Prayag, 2012, lk 668). Sellest tulenevalt peaksid spaad kindlustama seenioridele turvalise keskkonna, kus tegeleda meeldivate rekreatiivsete tegevustega. Vajadusel tuleks näiteks palgata abitreenerid vesiaeroobikasse või koostada väiksed grupid, et treener jõuaks kõiki treenitavaid jälgida. See tekitaks seeniorides turvalisema tunde ning julgustaks neid tegevustest rohkem osa võtma. Kui seeniorile sihtkoht või turismiatraksioon meeldib, siis suure tõenäosusega külastab ta seda hiljemgi. (Lee, 2016, lk 472)

Lisaks spaadele võiksid talvekuudel rohkem võimalusi pakkuda ka erinevad seenioridega tegelevad ettevõtted (näiteks seltsid, ühingud jne). Uuringu tulemustest selgus et 60% seenioridest sooviks tegevusi teha koos oma sõpradega. Prayag (2012, lk 667) on samuti maininud, et seenioride üheks tõuketeguriks uute kohtade avastamisel on sõprussuhete loomine. Eriti oluline on see meessoost seenioridele, kes hindavad rekreatsiooni harrastamisel võimalust olla koos sõpradega. Sarnane tulemus oli ka nooremate seenioride seas (55–64). Samas ei julge seeniorid rekreatiivseid tegevusi teha, sest nad kardavad mida teised sellest arvata võivad. Lisaks puudub tihti kaaslane, kellega rekreatsiooni teha ning nii jäetakse see üldsegi tegemata. (Patterson, 2006, lk 41) Seega võiksid erinevad pensionäride ühendused, hooldekodud, seltsid kui ka liidud luua paremad võimalused seenioridele sotsialiseerumiseks. Siinkohal on võimalik kasutada uuringu tulemusi, mis aitaksid kokku viia sarnase vanuse ning huviga inimesi.

Tulemustest selgus, et 55–64 aastased olid enim huvitatud kultuuriga seotud teemadest, 65–74 aastased teatrist nagu ka 75–84 aastased ja üle 85 aastastele seenioridele pakkus huvi loodus ning tervis. Paar küsitlusele vastajat oli pakkunud välja, et seenioridele võiks õpetada nutiseadmete kasutamist. Tartus asuv Tähtvere Päevakeskuses hakkas 2017. aasta algusest toimuma seenioridele mõeldud nutiring. Juhendajateks on põhikooli õpilased, kes aitavad seenioridel tänapäeva nutimaailma paremini mõista. Huvi ringi vastu oli suur, sest kohad täitusid kõigest paari päevaga. (Mets, 2017) Selle tõttu võiks ka

Pärnumaal olla aktuaalne senioridele suunatud nutiring, kus õpetajateks on nendest nooremad või kogenumad juhendajad. See võimaldaks neil samal ajal õppida kui ka suhelda. Vaadates uuringu tulemusi peaks taoline oskuste arendamine ja sotsialiseerumine enim huvitama 75–84 aastaseid.

Rekreatiivse tegevuse korraldamisel tuleks lihtsustada senioril võimalust eakaaslastega sotsialiseeruda. Näiteks teha tutvustusringe, kus seniorid saavad osalejatega tutvuda, pakkuda tegevuste vahepeal võimalikult palju pause suhtluseks, pärast tegevust kutsuda inimesed vestlusringi jne. Nii saaksid seniorid üksteisega suhelda ja luua uusi sõprussidemeid, kellega tulevikus koos tegevusi teha. Tuleks vähendada senioride hirme rekreatsiooniga tegelemisel ning luua talle turvaline ja meeldiv keskkond rekreatsiooniga tegelemiseks.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et turismiasjalistel on valida mitmete võimaluste vahel, kuidas senioridele luua atraktiivseid ja nende huvidest ning vajadustest lähtuvaid rekreatiivseid tegevusi. Uuring tulemuste põhjal saab koostada erinevaid pakette, täiendada olemasolevaid programme, luua uusi töötubasid või huviringe jne. Nende koostamisel on oluline arvestada senioride vajaduste ja huvidega. Samuti ei tohiks tähelepanuta jätta hirme ja takistusi, mis senioreid rekreatsiooniga tegemisel tagasi hoiavad. Selle tõttu võiks tulevikus rohkem uurida just senioride probleeme rekreatsiooniga tegelemisel. Neid teades saaksid rekreatsioonikorraldajad muuta oma tegevust seniorile mugavamaks. Lisaks tasuks uuringut laiendada ning küsitleda seniore erinevatest piirkondadest. Praegune uuring oli keskendunud Pärnumaale, kuid täpselt ei ole teada, millised vastajad olid pärit Pärnu linnast ning millised vastajad väljaspoolt linna. See annaks ülevaate, kas senioride huvid sõltuvalt asukohast (linn vs maapiirkond) muutuvad. Vajaduse korral võib kasutada intervjuusid või näiteks eksperimente erinevate rekreatiivsete tegevustega. Küsitluse kasutamisel saaks kaasata rohkem tegevusi kui ka teemavaldkondi, mida käesolevas töös mainitud ei olnud.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärk oli uuringu tulemuste kui ka teoreetiliste allikate põhjal anda soovitusi Pärnumaa turismiasjalistele rekreatiivsete tegevuste arendamiseks senioridele. Eesmärgi täitmiseks uuriti esmalt teoreetilisi allikaid, mis kirjeldasid rekreatsiooni, senioreid kui ka neile rekreatiivsete tegevuste arendamist. Autoripoolsed soovitusel turismiasjalistele koostati läbiviidud uuringu tulemuste kui ka teoreetiliste allikate põhjal.

Teoreetiline osa andis ülevaate rekreatsioonist ja sellest, kuidas mitmed autorid mõistet „rekreatsioon“ pidevalt täiustavad. Selgus, et rekreatsioon on väga mitmetahuline ning selle tõttu on seda raske defineerida. Samuti leiab mitmeid erinevaid liigitusi, mis sõltuvad nii rekreatsiooni toimumiskohast, liigist kui ka eesmärgist. Sellega tegelemine mõjutab inimesi positiivselt nii vaimselt kui ka füüsiliselt. Peamistena toodi välja füüsilise kui ka vaimse tervise paranemine, võimalus sotsialiseerumiseks ning eneseteostuseks.

Teoreetiliste allikate põhjal selgus, et raske on määrata ühtset vanust, kust algab seniori nimetus. Tihti kasutatakse seniori vanuse määramisel subjektiivset vanust ehk vanust kui vanana senior ise oma füüsilist ja vaimset tervist arvestades tunneb. Subjektiivne vanus võib erineda isegi kümme aastat seniori päris vanusest. Käesolevas uuringus on seniorite all mõeldud inimesi üle 55 eluaasta. Seniorid on elukogenenud ning selle tõttu rohkem nõudlikumad tegevuste suhtes. Neile on väga oluline sihtkoha turvalisus ja infomatsiooni kättesaadavus. Suurenenud vaba aja tõttu saavad nad uusi kohti avastada endale sobival ajal. Selle tõttu aitavad nad kaasa hooajalisuse vähendamisele.

Rekreatiivsete tegevuste arendamisel ei arvestata tihti sellega, et tänapäeva seenioride vajadused ning soovid ei ole enam sarnased nende eelkäijatega. Seega peavad rekreatsioonikorraldajad rohkem uurima eakate soove ning sellest tulenevalt koostama atraktiivsemaid tegevusi. Seenioreid huvitab reisimine ning sotsialiseerumine. Võrreldes kõigi teiste vanuserühmadega on neil rohkem aega rekreatsiooniga tegelemiseks, kuid neile on oluline personaalne lähenemine. Tegevused peaksid olema neile huvitavad ja sobilikud.

Seenioride rekreatiivsete huvide teadasaamiseks viidi läbi küsitlus Pärnumaa seenioride seas. Seeniorid valiti sihipärase valimiga ning viimasesse kuulusid kõik üle 55-aastased Pärnumaa seeniorid. Ankeedi koostamisel kasutati Cochrani, Luiu *et al.*, Baud-Bovy & Lawson ja Sperazza & Banerjee artikleid ning ka OECD rapordit. Kokku saadi uuringuks 111 sobilikku ankeeti. Saadud tulemuste analüüsimiseks kasutati kirjeldavat statistilist andmeanalüüsi ning avatud küsimuste juures sisuanalüüsi.

Uuringu tulemustest selgus, et Pärnumaa seeniorid on huvitatud rekreatsiooniga tegelemisest vähemalt paaril korral kuus. Enamjaolt pakuvad erinevas vanuses seenioridele huvi sarnased tegevused ning ettevõtmised näiteks vestlusõhtud, kontserdid, kepikõnd, tantsuõhtud kui ka reisimine. Populaarsete teemavaldkondadena saab veel välja tuua kokanduse ning teatri. Mehed ning naised huvituvad suuremas jaos sarnastest tegevustest ja teemadest.

Läbiviidud uuringust selgus, et enim soovitakse rekreatsiooniga tegeleda oma vaba aja sisustamiseks. Peaaegu sama oluline oli ka see, et tegevused oleksid huvitavad ning aitaksid seenioridel õppida midagi uut. 60% seenioride jaoks oli oluline, et nad saaksid tegevust teha kellegagi koos. Samas saab välja tuua, et mehed ning naised väärtustasid erinevaid asju rekreatsiooniga tegelemisel. Naised soovisid pigem õppida midagi uut ning lõõgastuda igapäevasest rutiinist. Mehed seevastu tahavad rekreatsiooniga tegelemisel suhelda ja koguda uusi tutvusi tegevuste tegemisel. Keskmiselt ollakse tegevuste eest maksma 5–11 eurot ning see peaks toimuma tunni aja kaugusel seeniori elukohast.

Kirjeldades erinevaid vanuseid, saab öelda, et 55–74 aastased on kõige aktiivsemad rekreatsiooniga tegelejad (vähemalt paar korda kuus). 55–64 aastased sooviksid enim tegeleda uute paikade avastamisega ning seejuures teha seda koos oma sõpradega. 65–74

aastased seeniorid on nõus maksma kõige kõrgemat hinda rekreatsiooni eest, kuid seejuures ta tahab, et tema vaba aeg oleks kvaliteetselt sisustatud. 75–84 aastased soovivad enim arendada oma oskusi, kuid võrreldes eelnevate vanusegruppidega teeb ta rekreatsiooni pigem korra kuus. Üle 85 aastased seeniorid on nõus maksma kõige väiksemat hinda, kuid nad on kõige rohkem huvitatud uute teadmiste omandamisest rekreatsiooni käigus. Autor leiab, et uuringu tulemuste põhjal saadi vastus uurimisküsimusele, mille käigus sooviti teada missugustest rekreatiivsetest tegevustest on huvitatud Pärnumaa seeniorid?

Kuna rekreatsioon on väga mitmekülgne, siis soovi korral saaksid kõik turismiasjalised oma tegevustesse senisest enam mingil määral seniore kaasata. Näiteks saab luua kõik hinnas pakette põnevate töötubade ja loengutega, luua gastronoomilisi teekondi, pakkuda võimalusi kohtumiseks oma eriala spetsialistidega, üritustesse kaasata rohkem päevaseid ettevõtmisi, korraldada organiseeritud matku jne. Lisaks saab parandada ligipääsetavust tegevuskohtadesse. Seenioridele tuleks pakkuda paindlike transporditeenuseid ning anda põhjalik informatsioon tegevuskohta jõudmisest (sh ühistranspordi võimalustest). Tegevuste koostamisel tuleks mõelda ka hirmudele, mis seenioridel rekreatsiooniga tegemisel on, ja kuidas neid vähendada saaks. Näiteks kardetakse hukkamõistu või üksildust. Seda saaks leevendada turvalise õhkkonnaga, kus seeniorid saavad oma eakaaslastega tutvuda ning neid paremini tundma õppida.

Autor leiab, et töö käigus sai täidetud püstitatud ülesanded ning seega ka lõputöö eesmärk. Uuringu tulemused andsid vastuse uurimisküsimusele. Töö teoreetilist osa, uuringu tulemusi kui ka järeldusi saavad kasutada turismiasjalised, kes soovivad oma tegevusse kaasata seniore ning muuta oma pakutud rekreatiivseid tooteid ning teenuseid mitmekülgsemaks. Lisaks saavad neid kasutada ka ettevõtted, seltsid või rekreatsioonikorraldajad, kes otseselt turismiga seotud ei ole, kuid kes sooviksid seenioridele pakkuda uusi ning huvitavaid võimalusi. Samas tuleb arvestada, et käesoleva töö uuringu tulemused keskendusid eelkõige Pärnumaa seenioridele ning need ei pruugi kajastada teistes piirkondades elavate seenioride eelistusi.

Tulevikus võiks uuringut laiendada ning kaasata seniore ka teistest piirkondadest. Lisaks tasuks rohkem uurida, millised on seenioride hirmud ja takistused rekreatsiooniga tegelemisel? See võimaldaks rekreatiivseid tegevusi pakkuvatel ettevõtetel oma tegevust

veelgi seniorile mugavamaks muuta. Veel võib läbi viia personaalsed intervjuud senioridega või kasutada eksperimente erinevate rekreatiivsete tegevustega ning jälgida seniore. Tulemusi saaks võrrelda küsitlusega. Viimase kasutamisel saaks juurde tuua rekreatiivseid tegevusi, teemasid ja väärtusi, mida käesolevas uuringus hetkel ei kasutatud.

VIIDATUD ALLIKAD

- Alen, E., Nicolau, J., Losada, N., & Domingues, T. (2015). Determinant factors of senior tourists' length of stay. *Annals of Tourism Research*, 49, 19–32. <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/j.annals.2014.08.002>
- Baud-Bovy, M., & Lawson, F. (2002). *Tourism & Recreation: Handbook of Planning and Design*. Oxford: Architectural Press
- Bell, S. (2008). *Design for outdoor recreation* (2nd ed.). New York: Taylor&Francis
- Boksberg, P. E., & Lasser, C. (2008). Segmentation of the senior travel market by the means of travel motivation. *Journal of Vacation Marketing*, 15, 311–322. doi:10.1177/1356766709335829
- Boksberg, P. E., Sund, K. J., & Schuckert M. R. (2009). Between Past, Present and Future – Implications of Socio-demographic Changes in Tourism. In R. Conrady & M. Buck (Eds.), *Trends and Issues in Global Tourism* (pp. 29–36). Berlin: Springer-Verlag. doi:10.1007/978-3-540-92199-8_2
- Bricker, K. S., Hendricks, W. W., & Aschenbrenner, C. A. (2016). Californians' Perceptions of the Influence of Parks and Recreation on Quality of Life. *Journal of Park and Recreation Administration*, 34(3), 64–82. <http://dx.doi.org/10.18666/JPRA-2016-V34-I3-7441>
- Chasteauneuf, C. (2010). Questionnaires. In A. J. Mills., G. Durepos & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research* (pp. 769–770). Thousand Oaks: Sage Publications

- Lee, C. F., (2016). An Investigation of Factors Determining Destination Satisfaction and Travel Frequency of Senior Travelers. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 17(4), 471–495. doi:10.1080/1528008X.2015.1127195
- Cochran, L. J. (2005). *A Philosophical and Ethical Examination of Practices in Developing Leisure Program Guidelines Using the Baby Boomer Cohort*. (Doctoral dissertation). Retrieved from https://www.webpages.uidaho.edu/center_for_ethics/research%20projects/Dissertations/Cochran%20Dissertation.pdf
- Dillard, J. E., & Bates, D. L. (2011). Leisure motivation revisited: why people recreate. *Managing Leisure*, 16(4), 253–268. doi:10.1080/13606719.2011.613624
- Dörnyei, Z. (2014). *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, Processing*. New York: Routledge
- Esichaiku, R. (2012). Travel motivations, behaviour and requirements of European senior tourists to Thailand. *Revista de Turismoy Patrimonio Culturual*, 10, 47–58. Retrieved from http://www.pasosonline.org/Publicados/10212special/PS0212_06.pdf
- European Commission. (2014). *Europe, the best destination for seniors*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5977/attachments/1/translations/en/renditions/native>
- EUROSTAT. (2016). *1 in 5 tourist nights of EU residents spent by tourists aged 65 or over*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7664325/4-26092016-AP-EN.pdf/59bc5872-a0e0-4666-99b3-073a82672e71>
- Eusebio, C., Carneiro, M. J., Kastenholz, E., & Alvelos, H. (2015). Social Tourism Programmes for the senior market: a benefit segmentation analysis. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 1–21. <http://dx.doi.org/10.1080/14766825.2015.1117093>
- Fink, A. (2016). *How to Conduct Surveys: A Step-by-Step Guide* (6th ed.). Thousand Oaks: Sage Publications
- Gonzales, A. M., Rodriguez C., Miranda, M. R., & Cervantes, M. (2009). Cognitive age as a criterion explaining senior tourists motivations. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality*, 3, 148–166. doi:10.1108/17506180910962159

- Jamieson, S. (2008). Likert scale. In S. Boslaugh (Eds.), *Encyclopedia of Epidemiology* (pp. 603–604). Thousand Oaks: Sage Publications
- Kelly, J., R. (2012). *Leisure* (4th ed.). Urbana: Sagamore Publishing
- Kim, Y. W., Fidegon, P., & Kim, J. (2015). Analyzing theleisure activities of the Baby Boomers and the Generation of Loberation: Evidence from South Korea. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 13(2), 132–148. doi:10.1080/14766825.2014.918620
- Kulczycki, C., & Lück, M. (2009). Outdoor Adventure Tourism, Wellness and Place Attachment. In R. Bushell & P. J. Sheldon (Eds.), *Wellness and Tourism: Mind, Body, Spirit, Place* (pp. 165–176). New York: Cognizant Communication Corporation
- Luiu, C., Tight, M., & Burrow, M. (2017). The unmet travel needs of the older population: a review of the literature. *Transport Reviews*, 37(4), 488–506. <http://dx.doi.org/10.1080/01441647.2016.1252447>
- McLean, D. D., Hurd, A. R., & Rogers, N. B. (2005). *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society* (7th ed.). Mississauga: Jones and Bartlett
- Mets, R. (2017, 12. jaanuar). Õpilased lükkavad käima eakate nutiringi. *Tartu Postimees*. Loetud aadressil <http://tartu.postimees.ee/3977101/opilased-lukkavad-kaima-eakate-nutiringi>
- Mitchell, K. (2013). A holistic take on senior living. *BusinessWest*, 30(2), 53–57
- Morse, J. M., (2004). Purposive Sampling. In M. S. Lewis-Beck, A. Bryman & T. F. Liao (Eds.), *The SAGE Encyclopedia of Social Science Research Methods* (pp. 885). Thousand Oaks: Sage Publications
- Musa, G., & Sim, O. F. (2010). Travel behaviour: a study of older Malaysians. *Current Issues in Tourism*, 13(2), 177–192. doi:10.1080/13683500902854104
- OECD. (2009). Special Focus: Measuring Leisure in OECD Countries. In OECD, *Society at a glance 2009: OECD social indicators* (pp. 19–50). Retrieved from <http://www.oecd.org/berlin/42675407.pdf>
- OECD. (2014). *OECD Tourism Trends and Policies 2014*. <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2014-en>
- Patten, M. L., (2017). *Questionnaire Research: A Practical Guide*. (4th ed.). New York: Routledge

- Patterson, I. (2006). *Growing Older: Tourism and Leisure Behaviour of Older Adults*. Oxfordshire: CABI
- Patterson, I., & Pegg, S. (2009). Marketing the Leisure Experience to Baby Boomers and Older tourists. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18(2–3), 254–272. doi:10.1080/19368620802594136
- Pigram, J. J. & Jenkins, J. M. (2006) *Outdoor Recreation Management* (2nd ed.). New York: Routledge
- Plummer, R. (2009). *Outdoor Recreation – an Introduction*. New York: Routledge
- Prayag, G. (2012). Senior Travels' Motivation and Future Behavioral Intentions: The Case of Nice. *Journal of Tourism Marketing*, 29, 665–681. <http://dx.doi.org/10.1080/10548408.2012.720153>
- Sniadek, J. (2006). Age of seniors – a challenge for tourism and leisure industry. *Studies in physical culture and tourism*, 13, 103–105
- Sperazza, J. L., & Banerjee, P. (2010) Baby Boomers and Seniors: Understanding Their Leisure Values Enhances Programs. *Activities, Adaptation & Aging*, 3, 196–215. <http://dx.doi.org/10.1080/01924788.2010.501484>
- Statistikaamet. (2014). *Statistikaamet koostas uue rahvastikuproгноosi aastani 2040*. Loetud aadressil <http://www.stat.ee/pressiteade-2014-022>
- Statistikaamet. (s.a.a). RV0221: *Rahvastik soo, vanuse ja maakonna järgi*. [andmebaas]. Loetud aadressil http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=RV0221&ti=RAHVASTIK+SOO%2C+VANUSER%DCHMA+JA+MAAKONNA+J%C4RGI%2C+1.+JAANUAR.+EESTLASED&path=../Database/Rahvastik/01Rahvastikunaitajad_ja_koosseis/04Rahvaarv_ja_rahvastiku_koosseis/&lang=2
- Statistikaamet. (s.a.b). TU112: *Majutamine maakonna järgi*. [andmebaas]. Loetud aadressil http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TU122&ti=MAJUTAMINE+MAAKONNA+J%C4RGI+%28KUUD%29&path=../Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/02Majutus/&lang=2
- Sue, V. M., & Ritter, L. A. (2012). Writing Survey Questions. *Conducting Online Surveys* (2nd ed) (pp. 51–75). Thousand Oaks: Sage Publications

- Tiago, M. T. P. M. B., Couto, J. P. A., Tiago, F. G. B., & Faria, S. M. C. D. (2016). Baby boomers turning grey: European profiles. *Tourism Management*, 54, 13–22. <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/j.tourman.2015.10.017>
- Torkildsen, G. (2003). *Leisure and recreation management* (4th ed). New York: Routledge
- Torkildsen, G. (2007). *Leisure and recreation management* (5th ed). New York: Routledge
- TOURAGE. (2014). *Good Practices for Senior Tourism* [Brochure]. Retrieved from http://www.tourage.eu/uploads/Good_practice_brochure_web_pdf.pdf
- Tribe, J. (2012). *The Economics of Recreation, Leisure and Tourism* (4th ed.). New York: Routledge
- Tyvimaa T., & Kemp, C. L. (2011). Finnish Seniors' Move to Senior House: Examining the Push and Pull Factors. *Journal of Housing for Eldery*, 25(1), 50–71. doi:10.1080/02763893.2011.545742
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision, Volume II: Demographic Profiles*. Retrieved from https://esa.un.org/unpd/wpp/Publications/Files/WPP2015_Volume-II-Demographic-Profiles.pdf
- UNWTO. (2016). *UNWTO Tourism Highlights, 2016 Edition*. Retrieved from http://www.dadosefatos.turismo.gov.br/images/pdf/estatisticas_indicadores/UNWTO_Tourism_Highlights_2016_Edition.pdf
- Ward, A. (2014). Segmenting the Senior Tourism Market in Ireland Based on Travel Motivations. *Journal of Vacation Marketing*, 20, 267–277. doi:10.1177/1356766714525775
- Villmann, A. (2017, 8 veebruar). Seenioride vabaajamess aitab leida väarikale eale sobivaid tegevusi. *Pärnu Postimees*. Loetud aadressil <http://parnu.postimees.ee/4007301/seenioride-vabaajamess-aitab-leida-vaarikale-eale-sobivaid-tegevusi>

Lisa 1. Uuringu ankeet

Lugupeetud vastaja

Kuna seenioride vaba aja veetmise võimalused on muutunud mitmekesisemaks ja paremini kättesaadavamaks, on oluline teada Teie soove ning eelistusi rekreatiivsete* tegevuste harrastamisel. Lõputöö uuringu eesmärk on välja selgitada Pärnumaa seenioride eelistused erinevate rekreatiivsete tegevuste tegemisel ning sellest tulenevalt kujundada Teile sobivaid rekreatiivseid teenuseid üritustele. Küsimustik on anonüümne ning koosneb 11 küsimusest.

NB! Uuringus on oodatud osalema üle 55 aastased Pärnumaa inimesed!

Kui Teil tekib küsimusi seoses uuringu või ankeedi täitmisega, olen nõus vastama Teie küsimustele.

Silva-Sille Silgu
Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž
sssilgu@gmail.com
+372 55 675 124

*Rekreatsioon – vabal ajal vabast tahtest tehtav tegevus, mis on meeldiv ja köitev ning mida tehakse üksi või ühiselt.

1. Millistest rekreatiivsetest tegevustest oleksite huvitatud üritustel? (*Palun hinnake kõiki nimetatud tegevusi*)

Tegevus	Ei ole huvitatud	Pigem ei ole huvitatud	Pigem olen huvitatud	Olen väga huvitatud	Ei oska öelda
Fotograafia, pildistamine					
Maalimine, joonistamine					
Kirjutamine, kirjandus					
Võõrkeelte õppimine					
Ujumine					
Vesiaeroobika					
Purjetamine					
Zumba, aeroobika					
Jalgrattasõit					
Jooga					
Kepikõnd, jalutamine					
Kanuutamine					
Pallimängud					

Lisa 1 järg

Tegevus	Ei ole huvitatud	Pigem ei ole huvitatud	Pigem olen huvitatud	Olen väga huvitatud	Ei oska öelda
Lauamängud					
Kalastamine					
Matkamine looduses					
Temaatilised töötod (käsitöö, puutöö jne)					
Reisimine (uute sihtkohtade avastamine, ekskursioonid, vaatamisväärsused)					
Kontserdid					
Tantsuõhtud					
Näitustel käimine					
Vabatahtlikuna osalemine üritustel/organisatsioonides					
Vestlusõhtud tuntud inimestega					
Muu (palun täpsustage):					

2. Millise valdkonna tegevustest oleksite huvitatud üritustel? (Palun hinnake kõiki nimetatud valdkondi)

Valdkond	Ei ole huvitatud	Pigem ei ole huvitatud	Pigem olen huvitatud	Olen väga huvitatud	Ei oska öelda
Meteoroloogia					
Arheoloogia					
Tervis					
Spirituaalsus					
Kunst					
Õigus (seadused, inimõigused)					
Astronoomia					
Füüsiline aktiivsus (erinevad võimalused)					
Loodus					
Majandus					
Erinevad kultuurid					
Kokandus					
Muusika					
Filmid					
Teater					
Muu (palun täpsustage):					

Lisa 1 järg

3. Seoses rekreatiivste tegevuste harrastamisega andke palun hinnang järgmistele väidetele (*Palun hinnake kõiki väiteid*)

Väide	Ei nõustu	Pigem ei nõustu	Pigem nõustun	Nõustun täielikult	Ei oska öelda
Saan teistega võistelda					
Saan teha midagi, milles olen juba hea					
Saan teistele näidata, et suudan millegagia hakkama saada					
Saan arendada ja parandada oma oskusi ning teadmisi					
Tegevus on mulle väljakutsuv					
Tegevus on mulle huvitav					
Tegevus sisaldab riski ja on seikluslik					
Saan õppida midagi uut					
Saan olla loominguine					
Saan arendada oma intellekti					
Tegevus on kasulik minu füüsilisele tervisele					
Saan lõõgastada keha ja vaimu					
Tegevus peab hõivama suure osa minu vabast ajast					
Saan olla abiks kogukonnale					
Saan teha tegevusi perega koos					
Saan teha tegevusi sõpradega koos					
Saan tutvuda uute inimestega					
Saan tutvuda erinevate kultuuridega					
Tegevus peab eristuma minu senisest karjäärist					
Saan olla tegevust tehes täiesti üks					
Tegevus annab mulle naudingut					
Tegevuse käigus saan nautida loodust					

4. Mis aastaajal peaks rekreatiivne tegevus toimuma? (*Vajadusel valige mitu varianti*)

- Kevad
- Suvi
- Sügis
- Talv

Lisa 1 järg

5. Kui palju oleksite nõus rekreatiivse tegevuse tegemise eest maksma? (*Valige üks variant*)

- Kuni 5 eurot
- 6 kuni 11 eurot
- 12 kuni 17 eurot
- 18 kuni 23 eurot
- 24 kuni 29 eurot
- 30 kuni 35 eurot
- üle 35 euro

6. Kui kaugel peaks Teie arvates asuma rekreatiivse tegevuse toimumiskoht Teie elukohast? (*Vajadusel valige mitu varianti*)

- Kuni 20min jalutuskäigu kaugusel
- Kuni 20min autosõidu kaugusel
- Kuni 1h jalutuskäigu kaugusel
- Kuni 1h autosõidu kaugusel
- Kuni 2h autosõidu kaugusel
- Olen nõus sõitma üle 2h

7. Millise(d) transpordiviisid sobivad Teile rekreatiivse tegevuse toimumiskohta jõudmiseks? (*Vajadusel valige mitu varianti*)

- Mul on oma transport või kasutan lähedase oma
- Ma kasutan ühistransporti
- Soovin, et transport oleks organiseeritud korraldajate poolt

8. Kui kaua oleksite nõus rekreatiivset tegevust tegema? (*Valige üks variant*)

- Kuni 10 minutit
- Kuni 20 minutit
- Kuni 30 minutit
- Kuni 40 minutit
- Kuni 50 minutit
- Kuni 1 tund
- Kuni 2 tundi
- Üle 2 tunni

Lisa 1 järg

9. Kui sageli külastate üritusi (laadad, messid, peod jne)? (*Valige üks variant*)

- Rohkem kui kord nädalas
- Korra nädalas
- 1-4 korda kuus
- üle 4 korra kuus
- 1-4 korda aastas
- üle 4 korra aastas
- Korra paari aasta jooksul
- Ma ei külasta üritusi

10. Kui sageli harrastate rekreatiivseid tegevusi? (*Valige üks variant*)

- Iga päev
- Mõned korrad nädalas
- Kord nädalas
- Mõned korrad kuus
- Korra kuus
- Mõned korrad aastas
- Korra aastas või vähem
- Ma ei harrasta ühtegi rekreatiivset tegevust

11. Teie vanus? (*Valige üks variant*)

- 55-64
- 65-74
- 75-84
- 85+

12. Teie sugu? (*Valige üks variant*)

- Mees
- Naine

Täna vastamast!

SUMMARY

DEVELOPING RECREATIONAL ACTIVITIES FOR SENIORS: THE CASE OF PÄRNU COUNTY

Silva-Sille Silgu

Global ageing is one of the most frequently acknowledged problems as every year the percentage of older people in population rises. As a consequence, there is high need of developed services and products for seniors. Today's elderly people are much healthier than their previous generations. They want to maintain their good health with recreation and travelling. Stakeholders should provide activities for healthy, active and demanding market. To offer high quality and specialized recreational services more attention should be paid to seniors needs, desires and interests in recreation.

Different organizations in the World and in Estonia provides recreational services for seniors. However, very little is known about Estonian senior preferences and needs in these kinds of activities. Consequently, the thesis research question explains what kind of recreational activities are the Pärnu County seniors interested in. The aim of this thesis is to present proposals to tourism stakeholders to develop recreational services for seniors by using theoretical sources and survey results. For making the proposals the author set the following tasks: to give an overview of the theoretical literature about recreation, senior tourists and developing recreational activities to them; to conduct a survey among senior citizens living in Pärnu County; by analysis of the survey results and the theoretical sources make recommendations to stakeholders for developing recreational activities for seniors.

Theoretical part of the work gave the review of recreation, its' different concepts and classifications. Also, benefits of these recreations were outlined. In addition, overview of senior age distribution were given and explanations of the travel needs and motivations of seniors. Examples of senior-oriented recreational activities, as well as the developing process were explored. Scientific articles in English were used to make the theoretical overview. Mostly, the author used the publication's of Patterson, Sniadek, Gonzales et al.,

Sperazza and Banerjee, Pigram & Jenkins and Torkildsen. In addition, various documents issued by the organizations were included in the theoretical overview.

Seniors are more active and for maintaining good health condition they are interested in recreation. It has many positive effects for human mental and physical well-being. Compared to other age groups the seniors have more free time and they want to do something exciting and useful with it. However, because of their previous life experiences they have higher demands for services and products aimed at them. Most important need for seniors are security, socialization and access for information. As well as that, it is very important to pay attention to the problems and concerns seniors have when engaging recreation. For example one problem could be accessibility to recreation location. Tourism stakeholders should know more about the seniors need to meet the demand and provide interesting and relevant recreational activities.

The survey was conducted among senior citizens in Pärnu County to know more about their needs and wishes in recreation. Before handing out the survey to seniors, the author made sure verbally if he/she is a local citizen and over 55 years old cause these were the preconditions to be able to take part of the survey. The survey was conducted from 1st until 17th of March 2017. 111 suitable forms were collected and statistical data analysis were made. Content analysis was used with open-ended questions.

The survey revealed that seniors are involved in recreational activities mostly a few times in a month. Their most preferred activities would be chat-evenings with well-known people, nordic walking or just a walk, concerts, dance parties and travelling. It turned out that men and women are interested in similar activities. The study showed that seniors are more likely interested in activities which are connected with the topics of theater, cooking, nature, music and different cultures. 55-64 year old seniors most value the opportunity to be with friends while doing recreation. 65-74 years appreciate relaxation and spending their free time in recreation. 75-84 value the opportunity to improve and develop their skills and 85+ year old seniors like to develop their knowledge in recreational activities. Compared to men, women were more interested that recreation would be educational and relaxing. Men, however, appreciated the opportunity to socialize and be with friends. Results showed that mostly seniors would pay 5-11 Euros for the activities and they would like the recreation to last about an hour. More likely

seniors would like to reach to the location with organized transport services. However, their most preferred choice would be an hour car ride followed by an hour of recreational activities. Seniors visit a variety of events more than four times in a month. However, the older seniors get, the less likely they are visiting events.

When developing seniors-oriented recreational activities, their wishes and needs should be considered. With the survey results, as well as the theoretical sources, the author can give recommendations to tourism stakeholders for developing more senior-oriented recreational activities. The author recommends travel agents to organize one hour trips do the nature. Seniors could escape from daily problems, have relaxation and see the nature. Transport should be organized by the travel agent cause survey results showed that seniors are more willing to take part in recreation with that. Based on survey results these kinds of trips would be most suitable for seniors aged 55 to 64 years.

Event organizers could engage in their activities more senior oriented topics and activities. Survey results showed that seniors like cooking, talk-evenings, concerts, music, different cultures etc. For example seniors were willing to pay more than 24 Euros for dance nights, which means they could be a good marker for events. However, accessibility is very important for seniors. Information about arriving to the destination should be provided in the events' website or in the local newspapers. As well as that, public transport should be taken into account cause in the evenings their operating schedule might not fit with the festival program. Based on results, local restaurants could work together and set up a local cuisine gastronomic journey for seniors who were interested in cooking. Also, cooking classes can be made. Spas can offer all inclusive packages that include accommodation and meals but also aqua aerobics and lectures about physical condition since seniors were very interested about them and all inclusive packages. These packages could be offered in the winter in order to reduce the problems caused by the off-season in Pärnu County. More workshops should be provided for seniors. For example workshops about modern technology where seniors could develop their skills but at the same time socialize with other participants.

The author found that the thesis was efficacious, as well as that, the settled goals and tasks were completed. Survey results gave the answer to the research question. The local stakeholders but also the companies who wish to involve more seniors can use the

recommendations made by the author. In the future more attention should be paid on the seniors problems and obstacles in dealing with recreation. Also, more recreational activities and themes should be included in the study.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Silva-Sille Silgu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Senioridele suunatud rekreatiivsete tegevuste arendamine Pärnumaa näitel“

mille juhendaja on Marika Kose ja kaasjuhendaja Tatjana Koor,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, **17.05.2017**